

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

PaedDr. Alena Kuchárová

Celoročná téma ITV vo 4. ročníku ZŠ

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Košice
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: PaedDr. Alena Kuchárová

Kontakt na autora: ZŠ Okružná 17, Michalovce
posta@zsokruzna.edu.sk

Názov OPS/OSO: Celoročná téma ITV vo 4.ročníku ZŠ

Rok vytvorenia 2014

OPS/OSO: VIII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Katarína Jurčišinová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Integrovaná tematické vyučovanie/Vysoko efektívne učenie, celoročná téma, mesačná podtéma, tematická časť, kľúčové učivo, vyučovanie v blokoch, aplikačné úlohy

Anotácia

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť poukazuje na jedenu z alternatívnych edukačných stratégií – Integrované tematické vyučovanie/Vysoko efektívne učenie a opodstatnenosť zavedenia tohto modelu vyučovania vo vyučovacom procese. Učivo sa integruje okolo ústrednej témy, ktorá je témou na celý rok. Cieľom tejto práce je ponúknuť pre pedagógov, ktorí sa rozhodnú využívať tento model vyučovania, podrobne rozpracovaný návrh celoročnej témy VEU/ITV vo 4.ročníku ZŠ, rozdelenie na mesačné podtémy, tematické časti, ako aj jej grafické spracovanie a umiestnenie v triede. V závere sú rozpracované aj tri vyučovacie bloky, ktoré boli vypracované a odučené na základe opísanej celoročnej témy.

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	7
2 CELOROČNÁ TÉMA V ITV	9
2.1 Stručná charakteristika ITV	9
2.2 Tvorba celoročnej témy	9
2.3 Základné výrazy a kroky pri tvorbe celoročnej témy	10
3 NÁVRH CELOROČNEJ TÉMY VO 4.ROČNÍKU ZŠ	11
3.1 Prehľad celoročnej témy	11
3.2 Integrácia kľúčových predmetov	12
3.2.Ukážky vyučovacích blokov ITV	18
ZÁVER	30
Zoznam príloh	31

ÚVOD

Transformácia školského kurikula umožňuje neustále nachádzať nové spôsoby zvyšovania kvality výchovy a vzdelávania jedinca i celej spoločnosti. Výsledkom neustálej práce mnohé inovatívne edukačné stratégie. Sem môžeme zaradiť aj Integrované tematické vyučovanie (novšie pomenovanie tohto modelu je Vysoko efektívne učenie).

Model ITV sa rozhodne nepatrí k tým edukačným stratégiám, ktoré jednostranne preferujú rozvoj osobnosti či sebavedomie alebo emocionálnu vyrovnanosť detí. ITV si kladie za cieľ vyvážené kvalitné vzdelanie, kde sú vo vyrovnanom pomere zastúpené vedomosti, zručnosti aj postoje. Doviesť dieťa k dokonalému zvládnutiu, teda k schopnosti použiť naučené vedomosti a zručnosti v skutočnom živote, je podľa autorky modelu ITV S. Kovalikovej, pre učiteľa povinnosťou.

Integrované tematické vyučovania sa odlišuje od tradičného spôsobu vyučovania, od rozkúskovaného vyučovacieho dňa, kde sa každý predmet učí oddelene. Slovo integrované v názve modelu znamená, že všetko, obsah i zručnosti (vrátane tých najzákladnejších - čítanie, písanie, počítanie), sa učí v zmysluplnom kontexte jednej veľkej celoročnej témy (odtiaľ vyplýva druhé slovo modelu - tematické). Podstatou výučby je zostavenie vhodnej celoročnej témy, ktorá sa rozpracuje do menších celkov - podtém (približne na jeden mesiac aj dlhšie) a ďalej ešte do menších častí - tematických častí (v dĺžke približne jedného týždňa - môže byť kratšie aj dlhšie). Tieto časové obdobia sú len orientačné, všetko závisí predovšetkým od obsahu. Téma, nie jednotlivé predmety striedajúce sa podľa rozvrhu hodín, je jadrom, v ktorom sa vyučovanie odohráva. Pocity vzájomného prepojenia sprevádzajú všetku prácu v triede po celý rok, plne zodpovedajú jednej z mozgo-kompatibilných zložiek - zmysluplnému obsahu. Tým, kto si takto integrovane a tematicky zostaví kurikulum, je v modeli ITV sám učiteľ.

Vo svojej OPS preto ponúkam námet, ako spracovať učivo do celoročnej témy pre žiakov 4. ročníka základnej školy. Celoročná téma by mala byť pre žiakov atraktívna - a to už samotným názvom, ako aj grafickým zobrazením. Návrhy integrovania jednotlivých predmetov vychádzajú z učebných osnov a sú spracované v súlade so Štátnym vzdelávacím programom.

V práci mám rozpracovanú aj integráciu kľúčových predmetov (prírodoveda, slovenský jazyk a literatúra, matematika) doplnenú ukážkami troch vyučovacích blokov v rámci rozpracovanej celoročnej témy s návrhmi pracovných listov pre žiakov.

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Kontext a rámec

Moja práca je rozdelená do troch častí. Ťažiskom je jej hlavná časť, kde som opísala metodický postup tvorby celoročnej témy v rámci ITV a vysvetlila výrazy, ktoré v rámci tejto časti edukačnej stratégie používame. Podrobne som rozpracovala návrh jednej celoročnej témy pre žiakov primárneho vzdelávania (4.ročník), jej rozdelenie na mesačné podtémy, tematické časti, ako aj grafické spracovanie. V závere som rozpracovala tri vyučovacie bloky, ktoré boli spracované na základe danej celoročnej témy a aplikované vo výchovno-vzdelávacom procese.

- **Kategória:** učiteľ
- **Podkategória pedagogických zamestnancov podľa § 13 zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov:** učiteľ pre primárne vzdelávanie (učiteľ prvého stupňa základnej školy)
- **Žiak:** žiak prvého stupňa základnej školy
- **Vzdelávacia oblasť:**
Príroda a spoločnosť
Jazyk a komunikácia
Matematika a práca s informáciami
- **Škola, ročník:** základná škola, 1. – 4. ročník
- **Vyučovacie predmety:**
Matematika
Slovenský jazyk a literatúra
Prírodoveda
Životné zručnosti
- **Názov programu kontinuálneho vzdelávania:**
Premena školy: Cesta od tradičného vyučovania k aktívnemu učeniu sa žiakov – aktualizčné
Kooperatívne vyučovanie na 1. stupni ZŠ - aktualizčné
Rozvíjanie emocionálnej inteligencie a komunikačných zručností - aktualizčné
Využitie vyučovacích stratégií a učebných štýlov žiaka v primárnom vzdelávaní – aktualizčné

Cieľ práce

Cieľom mojej práce je opísať osobnú pedagogickú skúsenosť s alternatívnym spôsobom vyučovania – Integrovaným tematickým vyučovaním na 1.stupni ZŠ. Súčasťou práce je podrobne rozpracovaná celoročná téma a tri vyučovacie bloky, aplikačné úlohy a pracovné listy pre žiakov.

Vymedzenie kompetencií

Počas aplikovania ITV vo svojej praxi rozvíjam u žiakom tieto kompetencie:

Kompetencia učiť sa učiť sa:

- využívať základy sebareflexie pri poznávaní svojich myšlienkových postupov,
- získané informácie vyberať, hodnotiť, spracovávať a využívať vo svojom učení,
- uvedomiť si význam vytrvalosti a iniciatívy pre svoj pokrok,

- uplatňovať základy rôznych techník učenia sa a osvojovania poznatkov.

Kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií:

- používať vybrané informačné technológie pri vyučovaní a učení sa,
- vyhľadávať informácie na internete.

Osobné, sociálne a občianske kompetencie:

- osvojiť si základy pre efektívnu spoluprácu v skupine,
- prijímať nové nápady alebo prichádzať s novými nápismi a postupmi pri spoločnej práci,
- uvedomovať si význam sociálno-emočnej klímy v triede a svojim konaním prispievať k dobrým medziľudským vzťahom,
- odhadnúť svoje silné a slabé stránky ako svoje rozvojové možnosti.

Sociálne komunikačné kompetencie:

- sústredene načúvať, náležite reagovať, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor,
- vyjadrovať sa súvisle, výstižne a kultivovane písomnou aj ústnou formou primeranou primárnemu stupňu vzdelávania,

Kompetencia riešiť problémy:

- pri riešení problémov hľadať a využívať rôzne informácie, skúšať viaceré možnosti riešenia problému, overovať správnosť riešenia a osvedčené postupy aplikovať pri podobných alebo nových problémoch,
- konflikty a problémy vo vzťahoch riešiť primeraným (chápavým a spolupracujúcim) spôsobom.

Kompetencia vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry:

- ceniť si a rešpektovať kultúrno-historické dedičstvo a ľudové tradície,
- správať sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám.

2 CELOROČNÁ TÉMA V ITV

2.1 Stručná charakteristika ITV

Integrované tematické vyučovanie je ucelená pedagogická koncepcia vytvorená v 80-tych rokoch 20.storočia v USA autorkami Susan J. Kovalikovou a Karen D. Olsenovou. Je založená na výskumoch fungovania ľudského mozgu, psychických procesov a funkcií a ich aplikácie na výchovno-vzdelávací proces. Cieľom je vytvoriť “**mozgovo kompatibilné prostredie**” zvyšujúce úspešnosť procesu učenia. Prvkami takéhoto prostredia sú neprítomnosť ohrozenia, možnosť výberu, spolupráca, obohatené prostredie, zmysluplný obsah a primeraný čas na jeho dokonalé zvládnutie (Kovalíková, 1996). Hodnotenie učiteľa je slovné a povzbudzujúce, s použitím okamžitej spätnej väzby.

ITV je prioritne zamerané na **rozvoj osobnosti dieťaťa**, čiže preferenciu výchovy schopností a postojov pred rozsahom vedomostí. Cieľom je rozvoj zručností potrebných pre seberealizáciu človeka a plnohodnotný život v súčasnej spoločnosti, a to najmä flexibilitu, iniciatívu, tvorivosť, ohľaduplnosť, zodpovednosť, sebadôveru, priateľstvo a schopnosť komunikácie a organizácie.

Metódy ITV sú založené na aktivite žiaka, jeho kreativite a zvedavosti. Žiaci pracujú tímovo v malých skupinách, tak aby mal každý priestor na zapojenie sa do práce. Výklad učiva je krátky, priamy, efektívny. Žiaci si robia poznámky formou mapy mysle (grafické zobrazenie kľúčových pojmov a ich vzájomné väzby), čo vedie k lepšiemu organizovaniu informácií pri procese zapamätávania si. Úlohy sú tvorené tak, aby viedli žiakov k objavovaniu, skúmaniu princípov, procesov a faktov. Používa sa analýza, syntéza a porovnávanie, pojmy sú prepájané časovou alebo geografickou následnosťou, sú tvorené variácie, je využívaná zmena systému, prekvapenie, atď.

Špecifikom systému ITV je **integrovanie učiva** nosnou celoročnou témou ktorá potom vedie k určeniu kľúčových pojmov a príprave konkrétnych úloh, aktivít a činností (Zelina, 2000). Celoročná téma má mať reálny praktický obsah a silné prepojenie na skutočný svet. Jednotlivé predmety sa neučia izolovane ale komplexne – téma sa rozoberá z hľadiska matematiky, fyziky, jazykov a iných disciplín. Systém práce je organizovaný v triedach, ale bez časového trieštenia – téma je preberaná súvisle, vyučovanie je štruktúrované zväčša do 90 minútových blokov do ktorých sú včlenené prestávky na oddych.

2.1 Tvorba celoročnej témy

Celoročná téma vytvára kontext, v rámci ktorého sa používajú, uchovávajú a obnovujú vedomosti. Slúži žiakom i učiteľovi.

Proces prípravy kurikula pre triedu má tri fázy:

- **1. fáza:** Tvorba celoročnej témy s jej mesačnými podtémami a tematickými časťami
- **2. fáza:** Stanovenie kľúčového učiva, ktoré sa majú naučiť všetci žiaci
- **3. fáza:** Tvorba aplikačných úloh, ktoré žiakom umožnia pochopiť a použiť pojmy i zručnosti, ktoré sú obsahom kľúčového učiva

Celoročná téma má niekoľko dôležitých funkcií:

- žiakom pomáha efektívnejšie spracovávať, ukladať a znovu si vybavovať naučené učivo
- učiteľovi slúži ako organizačná schéma pri tvorbe kurikula
- pre žiakov a aj pre učiteľa je ročným, mesačným, týždenným plánom činnosti

Skladá sa s troch organizačných štruktúr:

1. *téma*, ktorá spočíva na zjednocujúcom pojme alebo téme s názvom, ktorý ma deti „chytiť“
2. mesačné *podtémy*
3. *tematické časti*

2.2 Základné výrazy a kroky pri tvorbe celoročnej témy

Celoročná téma: Celoročná štruktúra, pozostávajúca zo zjednocujúceho pojmu (témy) s názvom, ktorý deti zaujme, a s logickým výkladom i zdôvodnením témy, mesačných podtém a ich tematických častí.

Podtémy (komponenty): Miesta a rôzne sociálne situácie (udalosti, problémy, spoločenské otázky), ktoré budú môcť žiaci zažiť, prísť s nimi do styku.

Tematické časti: Určité stránky spomínaných miest a situácií, ktoré budú predmetom skúmania.

Názov témy: Príťažlivý názov, ktorý nasmeruje činnosť učiteľa i žiakov na obsah kurikula, ktoré sa vzťahuje k tomu, čo je *tu a teraz*.

Kľúčové učivo: Základné pojmy, zručnosti, vedomosti, postoje a hodnoty, ktoré si majú osvojiť, naučiť sa, *všetci* žiaci (vyjadrené ako *vzorové schémy*).

Aplikačné ulohy: Použitie vedomostí, zručností, hodnôt a postojov z kľúčového učiva, ktoré sa prebralo (príležitosti na to, aby sa v mozgu žiaka vytvoril *program*).

Kroky pri tvorbe celoročnej témy:

Krok A: určíme si, čím integráciu začneme.

Krok B: premyslíme si čo sa majú žiaci učiť; dotvoríme a rozhodneme o tom na úrovni školy, kolektívu učiteľov.

Krok C: nájdime vhodné miesta, ktoré poskytnú žiakom učiť sa priamou skúsenosťou (byť pri tom), a sociálne situácie, ktoré budú najlepšie dokumentovať alebo najlepšie vyjadrovať to, čo sa majú žiaci naučiť (kľúčové učivo).

Krok D: ujasníme si zjednocujúci pojem a logický základ.

Krok E: zvolíme mesačné podtémy a ich tematické časti.

Krok F: použijeme fantáziu pri názve témy, aby naplnila žiakov (a učiteľa) nadšením, vďaka ktorému sa prebudí predstavivosť, a nazvime ju tak, aby lákala na učenie obsahu a zručností, ktorými sa budeme celý rok zaoberať.

(Kovaliková Susan v spolupráci s Karen Olsenovou: *Integrované tematické vyučovanie. Nadácia S.Kovalik, Bratislava 1996*).

3 NÁVRH CELOROČNEJ TÉMY VO 4. ROČNÍKU ZŠ

Názov celoročnej témy: **Vesmírna detektívna kancelária**

Integrujúci predmet: Prírodoveda

Hlavná idea: Harmónia

Zjednocujúca myšlienka: Priateľstvo človeka a Zeme (prírody).

Organizujúci aspekt: Príroda je všade okolo nás, niečo poznáme, ale aby sme ju mohli chrániť, musíme ju poznávať stále viac a viac. Poznávať veci a javy okolo nás, je prirodzená túžba detí, ktoré chcú veľa vedieť o prírode. Je potrebné zoznámiť ich s rôznymi časťami, súčasťami a obyvateľmi Zeme. Je nutné, aby pritom pochopili ich vzájomnú prepojenosť a súvislosť.

Opodstatnenosť pre učenie: Prírodovedné témy 4. ročníka sú vhodné na integráciu ostatných predmetov a postava detektíva Bystroočka a jeho pomocníka pôsobia ako motivačný prvok, ktorý zároveň zjednocuje tému celého školského roka. Grafické znázornenie celoročnej témy je v prílohe A.

3.1 Prehľad celoročnej témy

Tabuľka 1 Prehľad celoročnej témy

č.	Mesačné podtémy	Tematické časti	Učivo
1.	Vesmírna záhada september, október	Bystroočko v Krajine silákov.	Sila. Magnetická sila.
		Prípad „Gravitácia“. Vesmírni obyvatelia.	Gravitačná sila. Vesmír. Človek vo vesmíre. Skúmanie vesmíru. Hviezdy a planéty.
		Vidím ťa, nevidím ťa.	Pohyby Zeme.
2.	Tajomstvo vynálezov október	Hókusy- pokusy.	Páka. Kladka. Naklonená rovina. Ozubené koleso.
		Vznáša sa, pláva, potápa sa.	Hustota rôznych látok
3.	Prípad „Energia“ december	Prípad „Energia“	Elektrická energia. Elektrický prúd. Elektricky vodivé a nevodivé materiály. Význam elektrickej energie pre človeka. Bezpečnosť práce s elektrickými spotrebičmi.
		Hromy-blesky.	Blesk. Bezpečné správanie sa v búrke.
4.	Záhada buniek január	Prípad „Človek“	Rozmnožovanie človeka. Rast a vývin. Vývin pred narodením. Vývin po narodení.

5. Tajomstvo živých organizmov február - jún	V ríši živočíchov.	Stavba tela živočíchov. Základné prejavy života živočíchov (dýchanie, prijímanie potravy, rozmnožovanie, rast a vývin. Prostredie, v ktorom žijú živočíchy.
	V zajatí vody.	Voda ako priestor na život živočíchov a rastlín. Vodný zdroj ako priestor na rozmnožovanie.
	Rastliny detektíva Bystroočka.	Rastliny – živé organizmy. Časti tela rastlín (korene, stonky, kvety, listy, plody). Rozmnožovanie rastlín. Dĺžka života rastlín.

Prameň: vlastný návrh

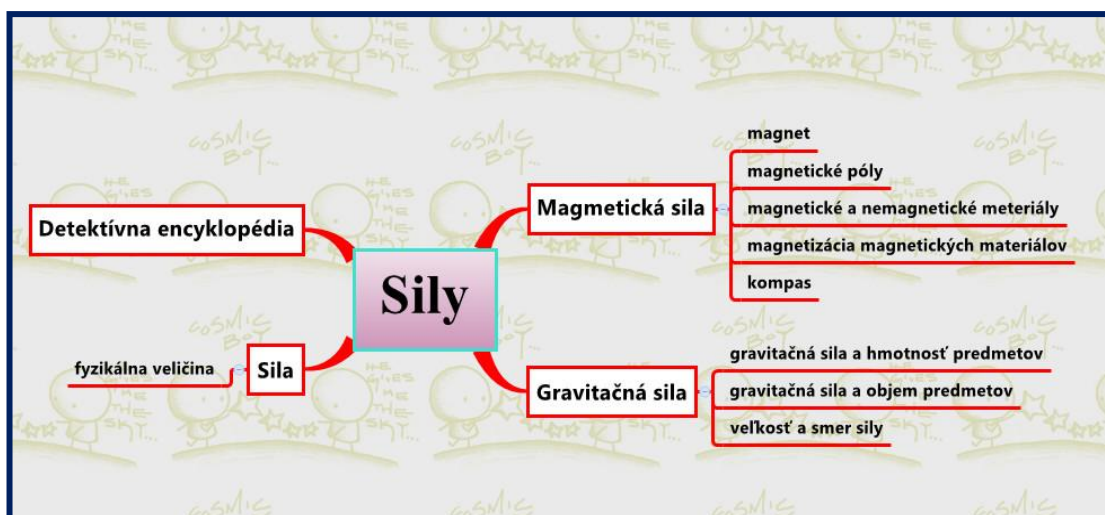
3.2 Integrácia učiva kľúčových predmetov v 4. ročníku

V tomto návrhu integrácie je zintegrované učivo predmetov prírodoveda, slovenský jazyk matematika v 4. ročníku základnej školy. Učivo jednotlivých predmetoch tematicky navzájom súvisí, pričom hlavným predmetom, ktorého témy sa využívajú na integráciu je prírodoveda – integrujúci predmet. Učivo je platné podľa učebných osnov pre 4. ročník a používa sa materiál učebníc schválených Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a materiál autorky práce.

Vesmírna záhada - september

Predmety a učivo: Prehľad učiva prírodovedy je pri každej mesačnej témy spracovaný formou pojmovej mapy kvôli lepšej prehľadnosti.

Prírodoveda:

Obrázok 1 Pojmová mapa 1

Prameň: vlastný návrh

Slovenský jazyk a literatúra

Jazyková zložka: Opakovanie učiva 3.ročníka. Tvorenie slov predponami.

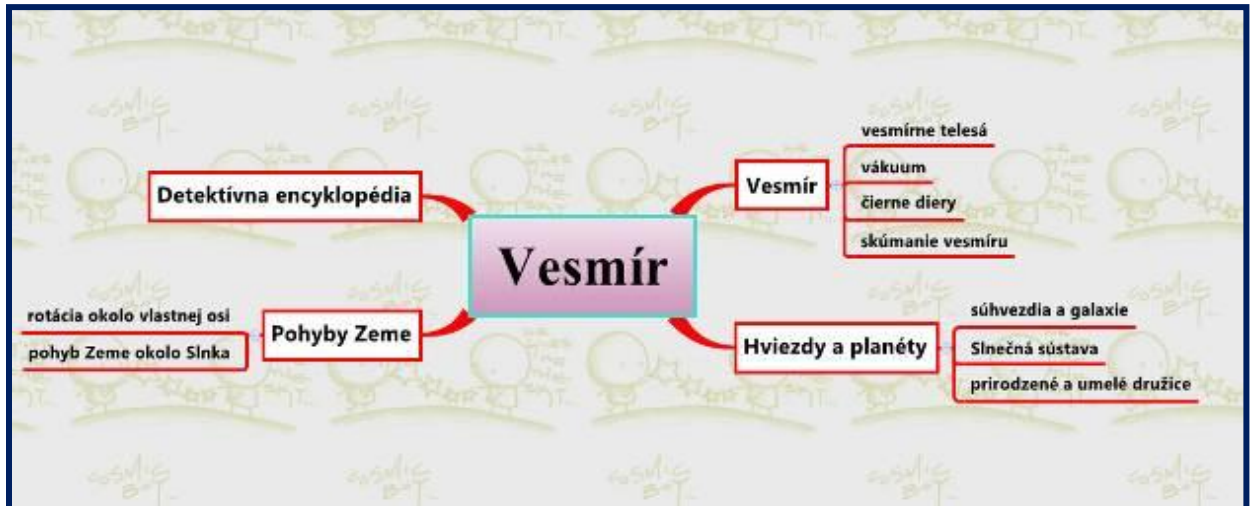
Sloh a literatúra: Práca s textom. Literárne pojmy – umelecká a vecná literatúra, slovenskí spisovatelia a ilustrátori, poézia a próza, hlavná myšlienka, reprodukcia textu.

Matematika: Opakovanie učiva 3.ročníka. G: opakovanie učiva 3.ročníka.

Vesmírna záhada - október

Predmety a učivo:

Prírodoveda:

Obrázok 2 Pojmová mapa 2

Prameň: vlastný návrh

Slovenský jazyk a literatúra:

Jazyková zložka: Vybrané slová po obojakej spoluhláske b, m, p, r.

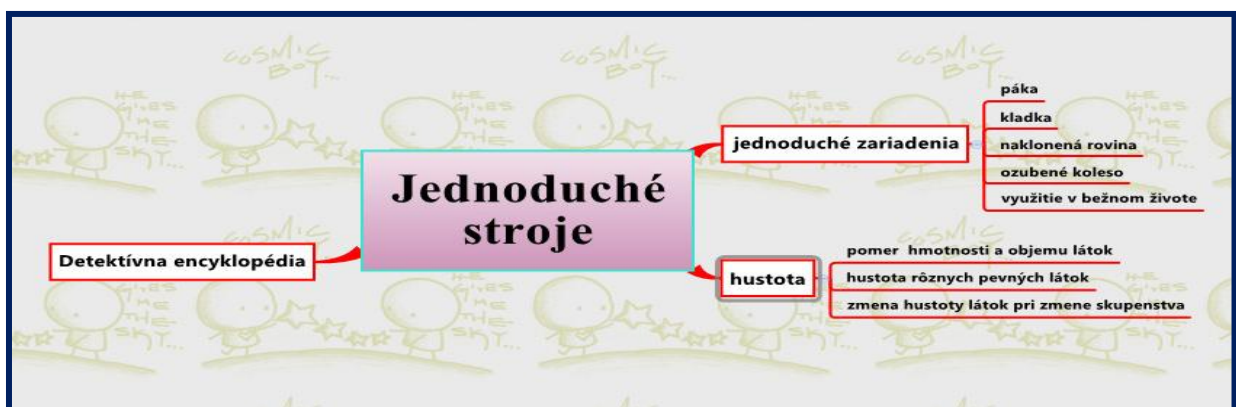
Sloh a literatúra: Umelecká literatúra. Literárne pojmy: báseň, verš, prirovnanie, príslovia a porekadlá, bajky.

Matematika: Násobenie a delenie číslom 2, 3, 4, 5. G: Opakovanie učiva 3.ročníka.

Tajomstvo vynálezov – november

Predmety a učivo:

Prírodoveda:

Obrázok 3 Pojmová mapa 3

Prameň: vlastný

Slovenský jazyk a literatúra:

Jazyková zložka: Vybrané slová po obojakej spoluhláske s, v, z. Zhrnutie učiva o vybraných slovách.

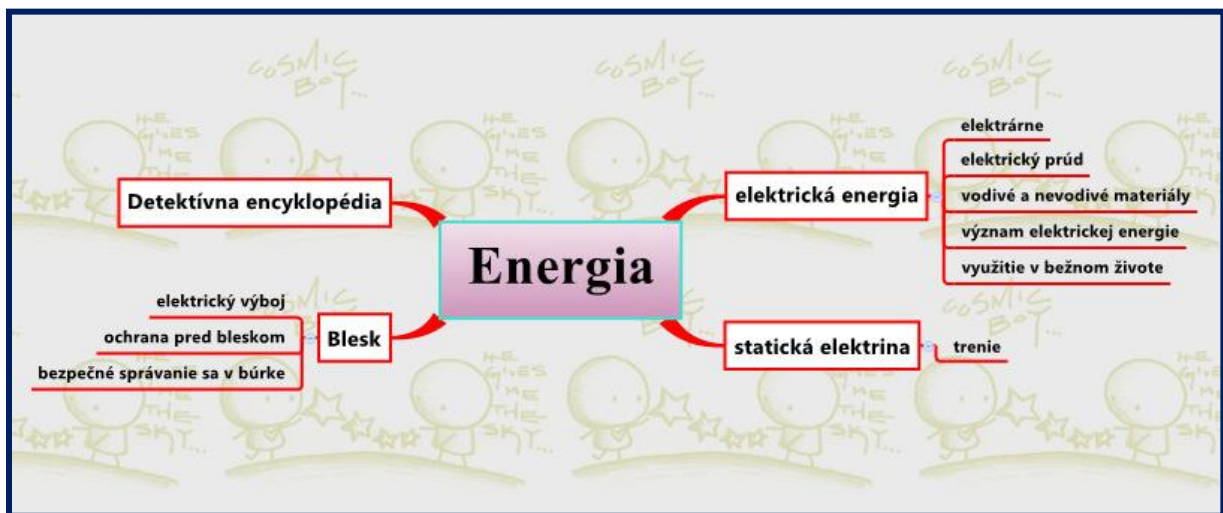
Sloh a literatúra: Literárne pojmy: bájka, autorská rozprávka.

Matematika: Násobenie a delenie číslom 6, 7, 8, 9. G: Premena jednotiek dĺžky. Súčet a rozdiel úsečiek. Obvod štvorca a obdĺžnika ako súčet.

Prípad „Energia“ - december

Predmety a učivo:

Prírodoveda:

Obrázok 4 Pojmová mapa 4

Prameň: vlastný návrh

Slovenský jazyk a literatúra:

Jazyková zložka: Spodobovanie. Delenie hlások podľa znelosti. Spodobovanie spoluhlások na konci slov.

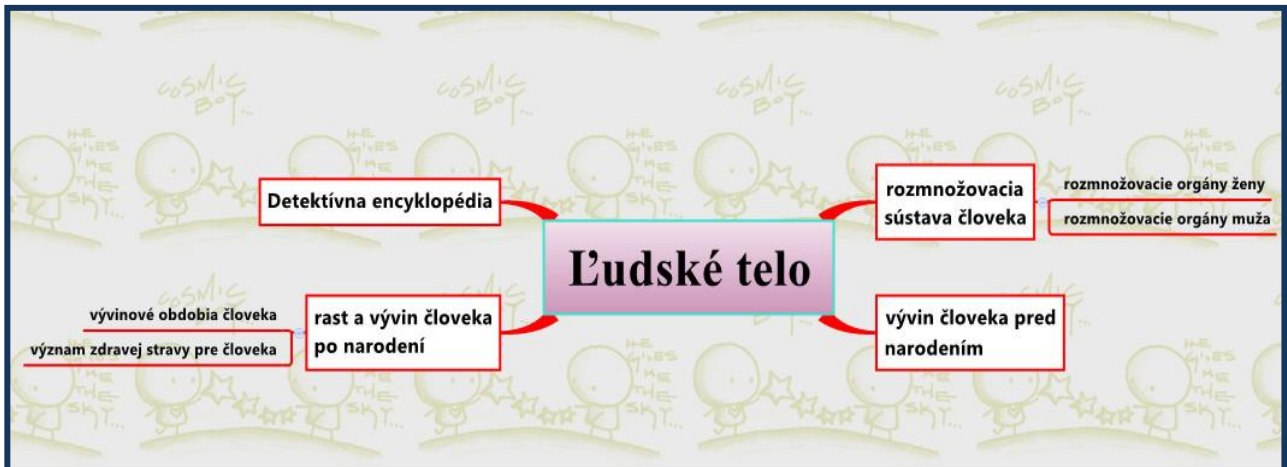
Sloh a literatúra: Diskusia. Práca s textom. Autorská rozprávka. Hlavná myšlienka. Hlavné a vedľajšie postavy. Úryvok. Odsek.

Matematika: Násobenie a delenie číslom 9 a 10. Sčítanie a odčítanie v obore do 10 000. G: Rysovanie úsečka, priamky, polpriamky. Obvod trojuholníka.

Záhada buniek – január

Predmety a učivo:

Prírodoveda:

Obrázok 5 Pojmová mapa 5

Prameň: vlastný návrh

Slovenský jazyk a literatúra:

Jazyková zložka: Spodobovanie spoluhlások vo vnútri slova. Spodobovanie pri splývavej výslovnosti. Výslovnosť a spodobovanie spoluhlásky v. Opakovanie spodobovania.

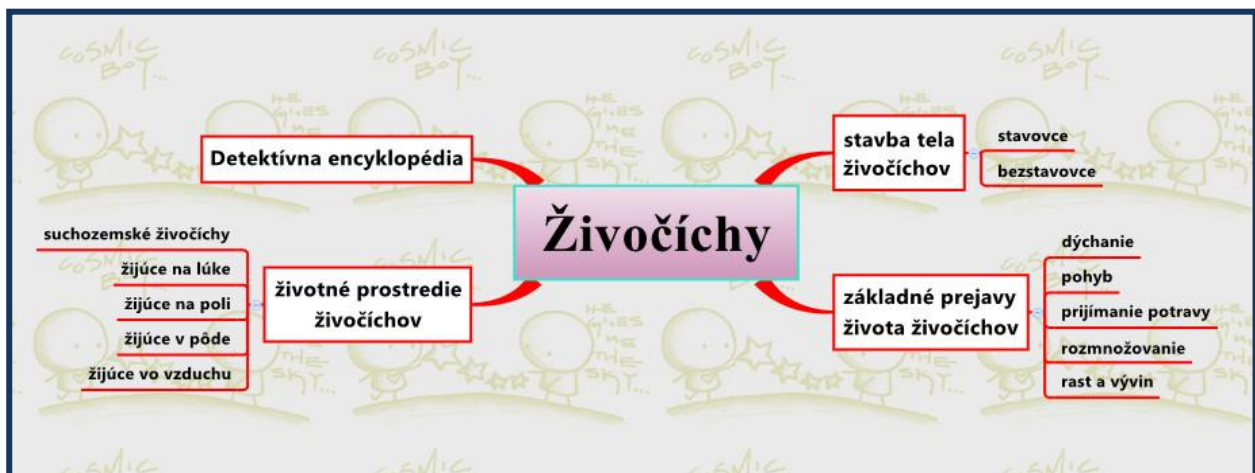
Sloh a literatúra: Divadelná hra. Dráma. Autori divadelnej hry.

Matematika: Vytváranie pojmu prirodzených čísel v obore do 10 000.

Záhada buniek - február

Predmety a učivo:

Prírodoveda:

Obrázok 6 Pojmová mapa 6

Prameň: vlastný návrh

Slovenský jazyk a literatúra:

Jazyková zložka: Priama reč. Slovné druhy. Podstatné mená. Vlastné podstatné mená. Rod a číslo podstatných mien.

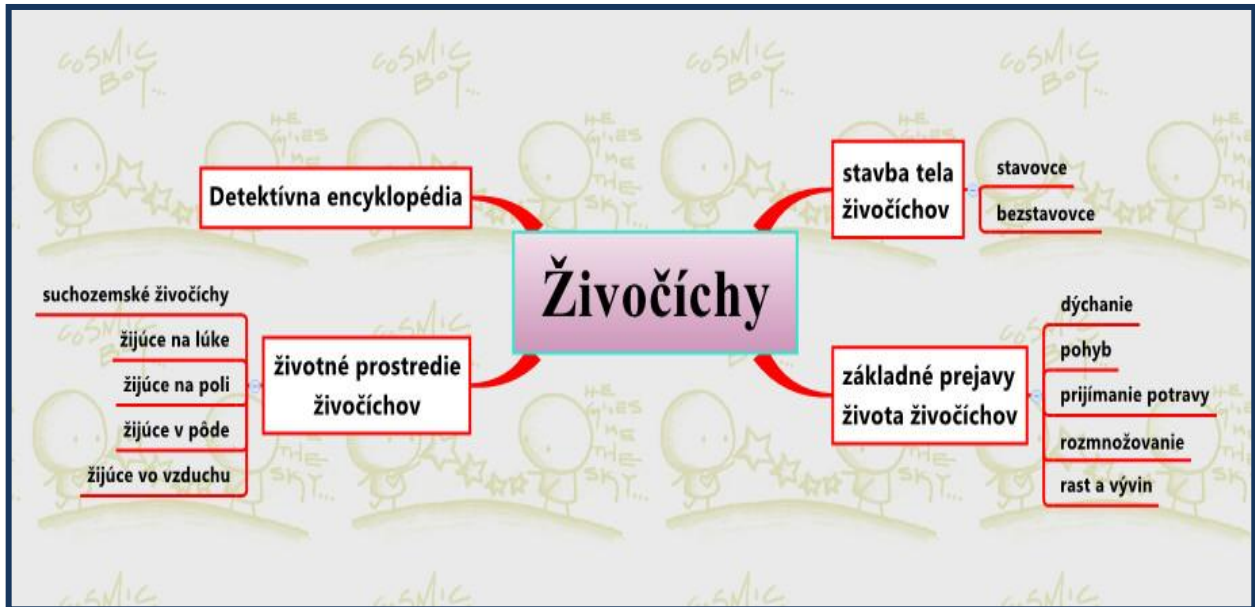
Sloh a literatúra: Opis prírody. Robíme rozhovor – Interview. Druhy médií: rozhlas, televízia, film, kino. Dialóg.

Matematika: Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000. G: Slovné úlohy z geometrie. Jednotky dĺžky. Rysovanie trojuholníka. Násobok dĺžky úsečky. Rovinné útvary (štvorec a obdĺžnik).

Tajomstvo živých organizmov - marec

Predmety a učivo:

Prírodoveda:

Obrázok 7 Pojmová mapa 6

Prameň: vlastný návrh

Slovenský jazyk a literatúra:

Jazyková zložka: Pády podstatných mien. Skloňovanie podstatných mien.

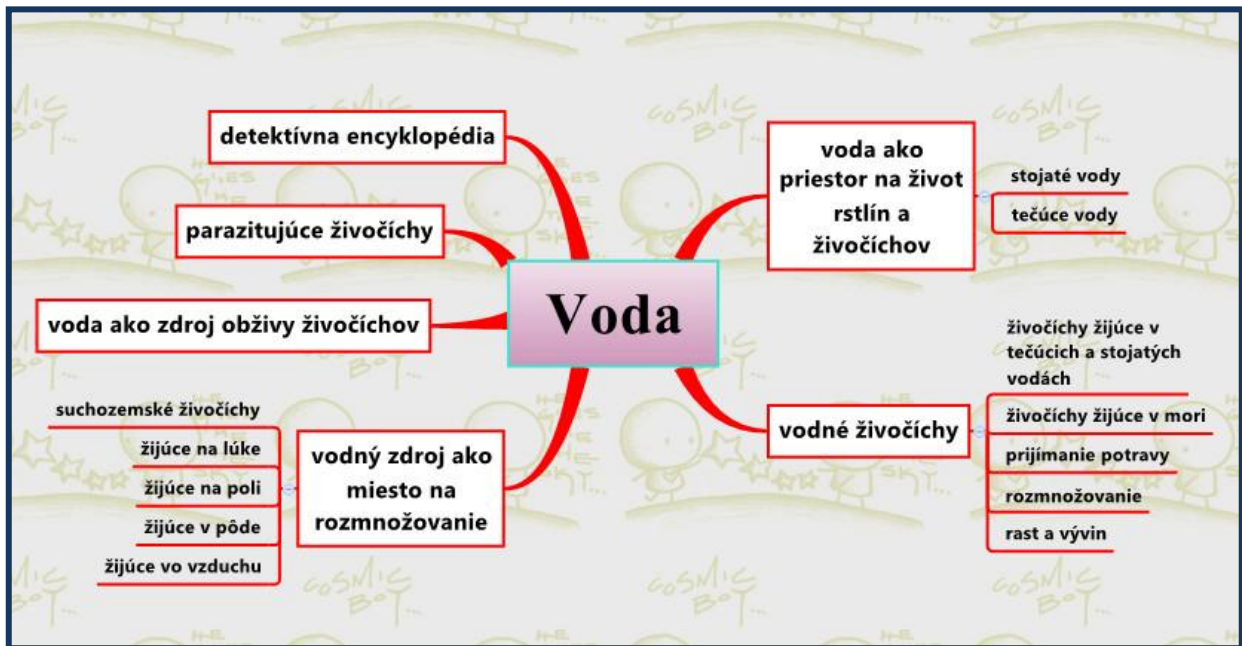
Sloh a literatúra: Práca s textom. Autorská rozprávka. Kapitola. Odsek. Dialóg.

Matematika: Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000. Zaokrúhľovanie čísel. G: Jednotky dĺžky. Obvod rovinných útvarov. Kružnica, kruh.

Tajomstvo živých organizmov – apríl

Predmety a učivo:

Prírodoveda:

Obrázok 8 Pojmová mapa 7

Prameň: vlastný návrh

Slovenský jazyk a literatúra:

Jazyková zložka: Prídavné mená (rod, číslo, pád, skloňovanie). Zámená. Číslovky.

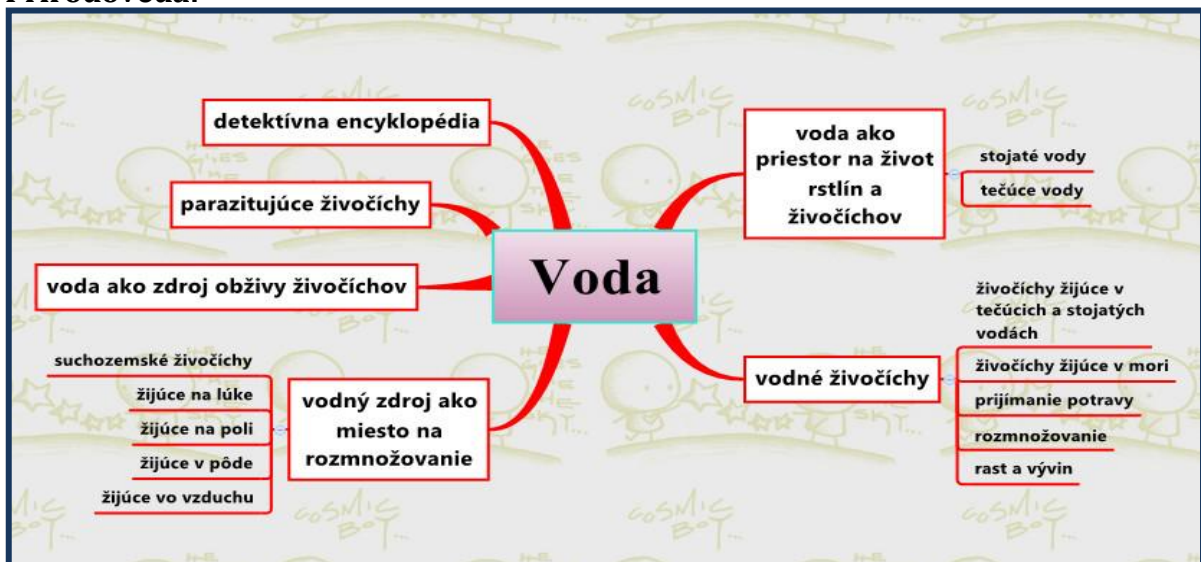
Sloh a literatúra: Opis literárnej postavy. Ľudová slovesnosť. Autorská rozprávka.

Matematika: Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000 s prechodom cez základ 10. Násobenie a delenie 10,100, 1 000. G: Kružnica. Kruh.

Tajomstvo živých organizmov – máj

Predmety a učivo:

Prírodoveda:

Obrázok 9 Pojmová mapa 7

Prameň: vlastný návrh

Slovenský jazyk a literatúra:

Jazyková zložka: Slovesá. Neurčitok a časovanie sloviess. Osoba a číslo sloviess. Slovesné časy. Neohybné slovné druhy. Príslovky.

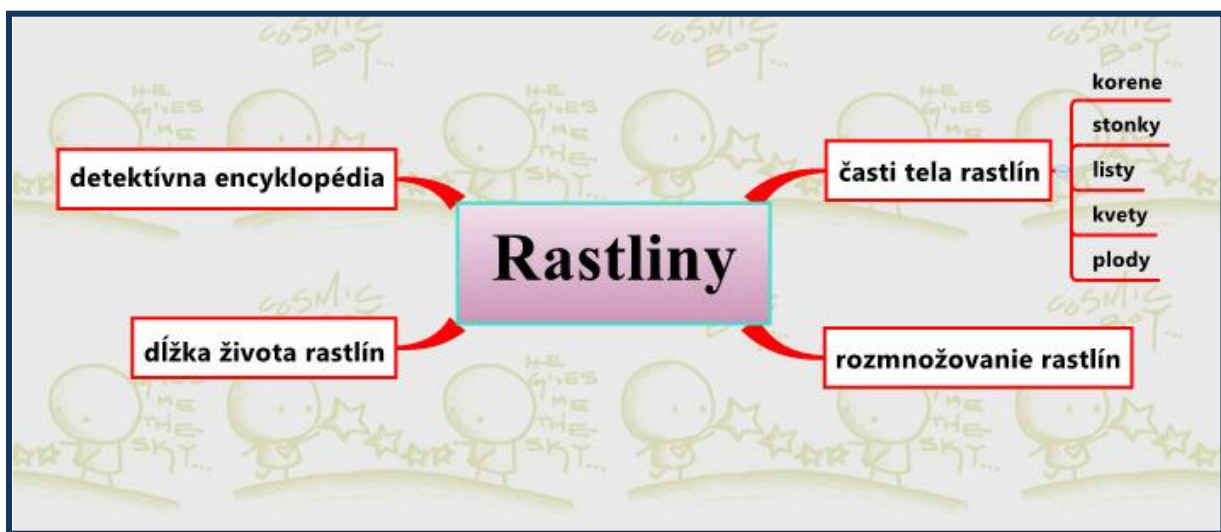
Sloh a literatúra: Rozprávame, čo sme čítali. Vymýšľame príbeh. Práca s textom. Komiks.

Matematika: Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000. Propedeutika zlomkov. Propedeutika aritmetického priemeru. G: konštrukcia trojuholníka. Rysovanie trojuholníka.

Tajomstvo živých organizmov – jún

Predmety a učivo:

Prírodoveda:

Obrázok 10 Pojmová mapa 8

Prameň: vlastný návrh

Slovenský jazyk a literatúra:

Jazyková zložka: Predložky. Spojky. Častice. Citoslovčia.

Sloh a literatúra: Práca s textom. Ľudová rozprávka. Doplnková literatúra.

Matematika: Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000. Výroky. G: Stavba telies z kociek podľa plánu. Kreslenie plánu stavby z kociek.

3.3 Ukážky vyučovacích blokov ITV

3.3.1 Vyučovací blok č.1

Mesačná téma: Vesmírna záhada

Tematická časť: Vesmírni obyvatelia

Názov bloku: Po obežnej dráhe

Integrované predmety: Prírodoveda, slovenský jazyk a literatúra, matematika, životné zručnosti

Kľúčové učivo

Pojmové kľúčové učivo: Vesmír je obrovský priestor. Tvoria ho rôzne vesmírne telesá. Nie je tam život.

Vedomostné kľúčové učivo:

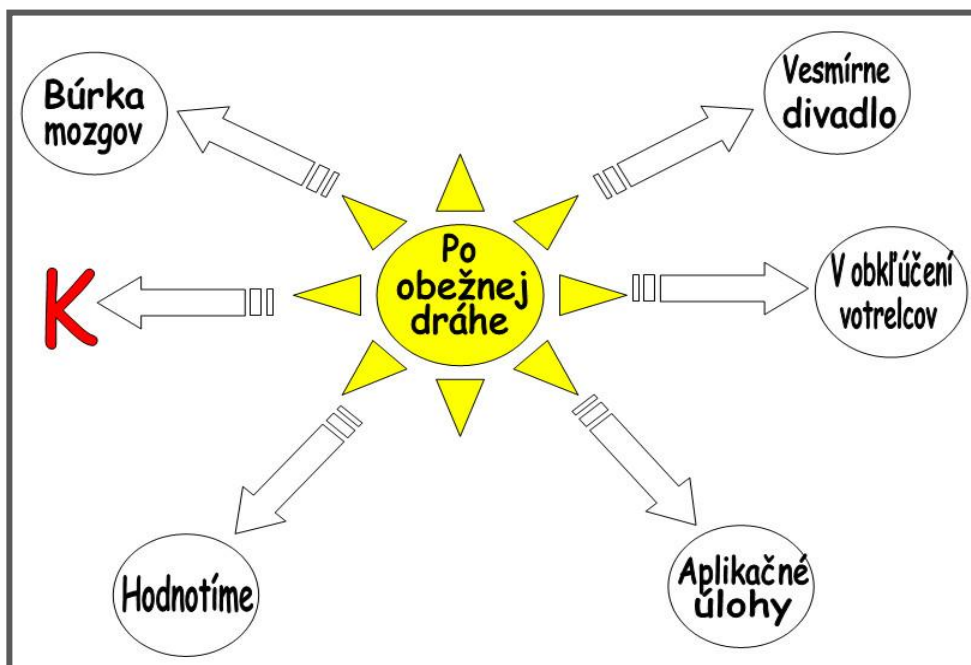
Okolo Slnka obieha 8 planét (Merkúr, Venuša, Zem, Mars, Jupiter, Saturn, Urán, Neptún). Spolu tvoria Slnčnú sústavu. Okolo planét alebo hviezd obiehajú prirodzené družice – mesiace. Jedinou planétou, na ktorej je možný život, je Zem.

Štruktúra bloku:

1. Postup, inštrukcie pred začiatkom učenia

Na zadanie inštrukcií pred začiatkom učenia použijeme mapu mysle. Vysvetlíme jednotlivé časti, pričom žiaci majú priestor na otázky ohľadom celého dňa, môžu navrhnúť, čo by popríklad chceli robiť a podľa možností môžeme do mapy dňa doplniť činnosť, ktorú deti navrhli.

Grafické znázornenie mapy dňa väčšinou súvisí s tematickým zadaním, kľúčovým učivom, celoročnou témou...

Obrázok 11 Mapa mysle 1

Prameň: vlastný návrh

2. Komunita

Aktivita: Búrka mozgov

Cieľ aktivity: vzbudiť záujem o učivo, naladiť sa na učenie, rozvoj životnej zručnosti spolupráca

Metódy: brainstorming, zhukovanie

Pomôcky: čistý plagát veľkosti A2, fixky

Realizácia:

Žiaci pracujú v kmeňoch (skupinách). Pred začatím práce dostanú inštrukcie k práci – zapísať na papier čo najviac slov, ktoré súvisia so slovom vesmír. Žiakom zadáme časový limit. (max. 10 minút). Po skončení práce nasleduje prezentácia, zhodnotenie.

V ďalšej časti zadáme žiakom úlohu, aby skúsili nájsť nejaké spoločné znaky pre zapísané slová a zatriedili ich do určitých skupín. Každú skupinu podčiarknú jednou farbou (metóda zhukovania). Po ukončení práce nasleduje opäť prezentácia a celkovo zhodnotenie aktivity (spätná väzba).

3. Výklad učiva, objavné, problémové učenie

Aktivita: Vesmírne divadlo

Cieľ aktivity: vymenovať planéty Slnčnej sústavy, opísať pohyby planét, vysvetliť rozdiely medzi prirodzenými a umelými družicami

Metódy: rozhovor, výklad učiteľa, pozorovanie, insert

Pomôcky: model Slnčnej sústavy, dataprojektor, prezentácia v programe PowerPoint

Realizácia:

So žiakmi vedieme rozhovor o tom, čo si predstavujú pod slovným spojením „vesmírne divadlo“. Oboznámime ich s tým, že v niektorých mestách existuje planetárium (budova), ktoré ponúka divákovi „umelé“ pozorovanie nočnej oblohy a mnohé iné netradičné pohľady na vesmír, hviezdnu oblohu a našu Zem. Pomocou dataprojektora ukážeme zábery Planetária v Prešove.

Výklad nového učiva o Slnčnej sústave predvedieme v triede najprv prostredníctvom modelovej simulácie pohybu planét po svojich obežných dráhach okolo Slnka. Žiakov vyzveme k tomu, aby počas predvedenia sledovali, aké pohyby vykonávajú jednotlivé planéty (pohyb okolo Slnka a pohyb okolo vlastnej osi).

Na dôkladnejšie zapamätanie nových pojmov žiakom premietneme prezentácie o Slnčnej sústave, ktoré nájdeme na internete. Nasleduje spätná väzba.

Práca s pracovnou učebnicou (v triede používame učebnice autoriek R. Adame – O. Kováčiková)

Ukončenie záverečnej časti výkladu uzavrieme prácou s učebnicou, čítame si text o Slnčnej sústave. Pracujeme s metódou INSERT, žiaci sa žiaci učia triediť informácie.

V texte si zapisujú znaky, ktoré znamenajú:

- ✓ Toto som vedel/a
- + Toto som nevedel/a
- ! Zaujímavá informácia

Energizér – Som(meno planéty)

Žiaci sú v priestore a predvádzajú pohyb planéty po svojej obežnej dráhe. Využívajú poznatky, s ktorými sa oboznámili počas výkladu nového učiva. Názov planéty zadáva učiteľ.

Aktivita: V obklúčení votrelcov

Cieľ aktivity: zdokonaľovať plynulosť v čítaní, rozvíjať čítanie s porozumením

Metódy: práca s textom, samostatná práca

Pomôcky: Tajomstvá sveta - pracovný zošit na rozvoj čítania s porozumením pre žiakov 4.ročníka ZŠ (vydavateľstvo Raabe)

Realizácia:

Motivácia - krátky rozhovor o slove „votrelec“. Nasleduje hlasné čítanie textu, vysvetlenie neznámych slov. Pred tichým čítaním textu upozorníme žiakov na správny spôsob čítania. len očami, bez pohybu pier.

Porozumenie textu si overíme individuálnou prácou. Žiaci vypracujú úlohy, ktoré sú za textom. Po ukončení nasleduje vyhodnotenie a celkové zhodnotenie tejto časti vyučovacieho bloku.

4. Aplikačné úlohy

Aplikačné úlohy sú napísané na plagáte a pripevnené na tabuli. Žiaci majú dostatočne dlhý čas, aby sa so znením úloh oboznámili. Po vyzvaní učiteľom sa zapíšu k úlohám, ktoré sú na výber.

Aplikačné úlohy sú zostavené podľa Gardnerovej teórie viacnásobných inteligencií.

Povinná úloha

1. Nájdi v osemsmierovke názvy planét a zorad' ich podľa abecedy. ☺ (Príloha 2)
Úloha rozvíja *jazykovú inteligenciu*.

Úlohy na výber:

1. Prečítaj s porozumením text „Vesmírni turisti“ a prerozprávaj ho spolužiakom. (Príloha 3) Úloha rozvíja *jazykovú inteligenciu*.
2. Vypočítaj reťazovky od Mart'anka. Výsledky zorad' vzostupne. ☺ (Príloha 4)
Úloha rozvíja *logicko-matematickú inteligenciu*.
3. Nakresli portrét Mart'ana a pomenuj ho. ☺ ☺ Úloha rozvíja *vizuálne-priestorovú inteligenciu*.
4. Vymysli báseň o Slnku, zhudobni ju. ☺ ☺ Úloha rozvíja *hudobnú a interpersonálnu inteligenciu*.
5. Zahraj scénu „Návšteva Mart'anov“, použi mart'anskú reč. ☺☺☺ Úloha rozvíja *pohybovú a interpersonálnu inteligenciu*.

Vysvetlivky: ☺ úlohu rieši žiak sám, ☺☺ práca v dvojiciach, ☺☺☺ práca v skupine (3 a viac členov)

Pred riešením úloh žiakom vymedzíme časový priestor (20 – 30 minút). Po vypracovaní nasleduje prezentácia.

5. Hodnotíme

V závere vyučovacieho bloku zhodnotíme prácu žiakov, dodržiavanie pravidiel. Žiakov vyzveme, aby sa vyjadrili ako sa im počas celého dňa pracovalo formou palec hore-dole, ktorá časť vyučovacieho bloku sa im páčila, prečo, čo nové sa naučili...

Žiaci sa hodnotia aj navzájom, zhodnotia dodržiavanie životných zručností a triednych pravidiel.

Komentár k vyučovaciemu bloku, odporúčania pre prax:

Realizácia vyučovacích blokov ITV blokov vo štvrtom ročníku prebieha bez väčších problémov. Žiaci poznajú používanú terminológiu, svoju prácu v kmeňoch vedianavzájom zorganizovať a doviest' do úspešného záveru. Vyučovacie blok o Slnčnej sústave žiakov veľmi zaujal. Žiaci boli doslova nabití informáciami, ktoré sami získali čítaním rôznych encyklopédií, alebo sledovaním náučných programov. Z toho dôvodu celkový priebeh vyučovacieho bloku bol bez nepredvídaných situácií. Najviac (takmer ako vždy počas vyučovacieho bloku ITV) boli ocenené aplikačné úlohy. Deti ich doslova milujú. Tým, že si môžu vybrať úlohu, v ktorej sa cítia „byť dobrí“, nemajú pocit zlyhania a zažívajú takmer vždy úspech. Ja osobne veľmi oceňujem záverečnú komunitu, kde žiaci veľmi pekne dokázali zhodnotiť svoju prácu, ako aj prácu iných spolužiakov. Smerom

k spolužiakom adresovali pozitívne hodnotenia, ale vyskytli sa aj negatívne v zmysle rady, či odporúčania pre kamaráta. V úvodnej aktivite mal 1 kmeň problém so zhlukovaním pojmov. Z toho dôvodu som im pomohla správnym nasmerovaním (pomocnými otázkami) a žiaci potom pokračovali v riešení úlohy samostatne.

3.3.2 Vyučovaci blok č.2

Mesačná téma: Záhada buniek

Tematická časť: Prípad „Človek“

Názov bloku: Odkiaľ som prišiel

Integrované predmety: Prírodoveda, slovenský jazyk a literatúra, matematika, životné zručnosti

Kľúčové učivo

Pojmové kľúčové učivo: Človek je najvyspelejší tvor, ktorý je schopný myslieť, hovoriť, čítať, písať, počítať, smiať sa aj plakať, zhotovovať predmety a používať ich.

Vedomostné kľúčové učivo:

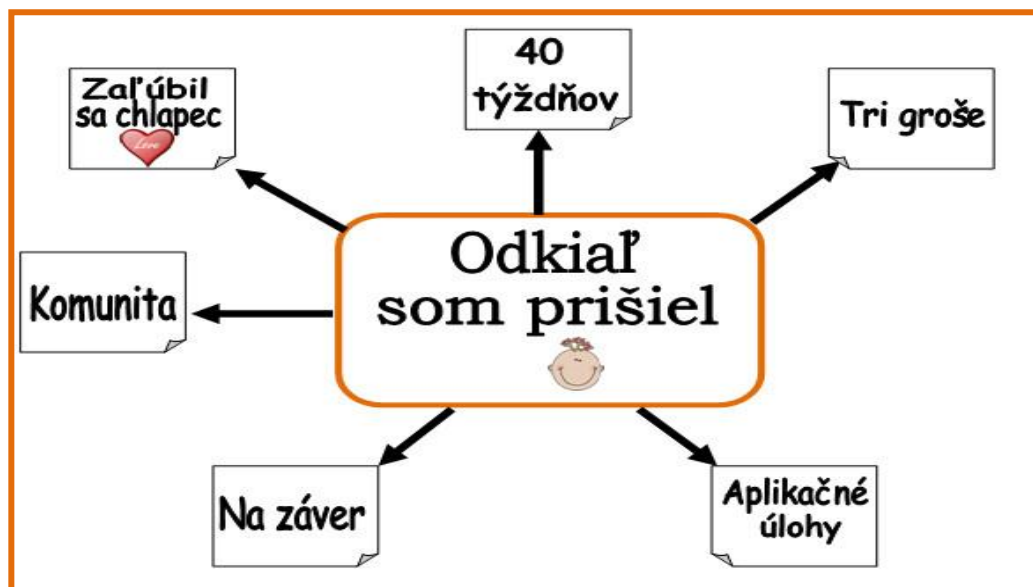
Človek sa rozmnožuje pomocou rozmnožovacej sústavy. Nový život sa začína spojením vajíčka v tele matky a spermie otca. Príchod na svet voláme pôrod. Človek sa od narodenia mení – vyvíja sa. Poznáme tieto obdobia ľudského života – novorodenec, dojča, batola, predškolský vek, mladší školský vek, starší školský vek, dospelosť, staroba.

Štruktúra bloku:

1. Postup, inštrukcie pred začiatkom učenia

Na zadanie inštrukcií pred začiatkom učenia použijeme mapu mysle. Vysvetlíme jednotlivé časti, pričom žiaci majú priestor na otázky ohľadom celého dňa, môžu navrhnúť, čo by popríklad chceli robiť a podľa možností môžeme do mapy dňa doplniť činnosť, ktorú deti navrhli.

Grafické znázornenie mapy dňa väčšinou súvisí s tematickým zadaním, kľúčovým učivom, celoročnou témou...

Obrázok 12 Mapa mysle 2

Prameň: vlastný návrh

2. Komunita

Žiaci sedia v komunitnom kruhu. Vedeeme rozhovor a pocite ktorý mali ráno pri príchode do školy. Dodáme si vzájomnej energie vytvorením kruhu, v ktorom sa držíme za ruky.

Aktivita: Majú sa radi

Cieľ aktivity: vzbudiť záujem o tému, rozvíjať životnú zručnosť spolupráca

Metódy: práca v dvojiciach

Pomôcky: čistý plagát veľkosti A3, fixky

Realizácia:

Na začiatku oboznámime žiakom s názvom aktivity. Vedeeme rozhovor na tému „Láska“. Žiakov sa opýtame: „Počuli ste už toto slovo? Kde? Kto to komu povedal? Ku komu (čomu) môžeme prejavíť lásku? Je to hanba niekomu prejavíť lásku? Ku komu (okrem svojíc rodičov) cítiš lásku ty?

Aktivita: Zalúbil sa chlapec

Po ukončení naladenia sa na tému pustíme žiakom známu pieseň od skupiny Elán „Zalúbil sa chlapec“ Potom ich vyzveme, aby vyjadrili pocit, ktorý mali pri počúvaní piesne.

Úvodnú komunitu ukončíme známou hrou „Kompót“. Vymenia si miesto žiaci, ktorí:

- majú radi svojich rodičov
- majú radi svojho brata (sestru)
- ktorí už boli zalúbení
- ktorí sa už držali s chlapcom za ruku
- ktorí videli pobožkať sa rodičov
- ktorí napísali lístoček tomu, kto sa mu páči
- ktorí pozerali v televízii nejaký romantický film
- ktorí majú radi svojho kamaráta/kamarátku

Nezabúdame ukončiť aktivitu spätnou väzbou.

3. Výklad učiva, objavné, problémové učenie

Aktivita: 40 týždňov

Cieľ aktivity: vymenovať časti mužskej a ženskej rozmnožovacej sústavy, porovnať ich, vysvetliť vznik nového života, porovnať obdobia ľudského života

Metódy: práca v dvojiciach, výklad, pozorovanie, hranie rolí

Pomôcky: rozostrihaný obrázok, dataprojektor, pracovná učebnica, obrázky z portálu „Planéta vedomostí“

Realizácia:

So žiakmi vedeeme rozhovor tom, čo si predstavujú pod názvom aktivity. Návrhy nekomentujeme, zapíšeme ich na tabuľu a v závere tejto časti sa k tomu vrátíme a vyhodnotíme.

Náhodným výberom (vyžrebovaním rovnakých kartičiek z vrecúška) vytvoria žiaci dvojice. Žiaci si sadnú do lavíc a každá dvojica dostane rozstrihaný obrázok (Príloha 5), ktorý majú čo najrýchlejšie zložiť (forma puzzle). Dvojica, ktorej sa to podarí, zakričí BINGO. Výsledok práce skontrolujeme. Po ukončení práce dvojíc prečítame vetu z obrázka : „Láska medzi mojou mamou a otcou bola príčinou môjho vzniku.“ Nasleduje reflexia:

Ako sa vám pri tejto aktivite pracovalo?

Vedeli ste sa dohodnúť?

Rozumiete vete, ktorú ste zložili na obrázku?
Čo znamená?

Nasleduje výklad učiteľa. K vysvetľovaniu nového učiva využijeme obrázky k téme uložených na internetovom portáli „Planéta vedomostí“. Žiakov oboznámime s pomenovaním jednotlivých častí rozmnožovacej sústavy ženy a muža a ich rozdielnymi funkciami. Vysvetlíme, kde a ako sa vyvíja bábätko, ako prijíma výživu a kedy nastáva čas pôrodu. Spoločne diskutuje aj o tom, ako rastie a vyvíja bábätko. Diskusiu uzavrieme vymenovaním všetkých období ľudského života a priradením správnych názvov k obrázkom (využijeme notebook, dataprojektor).

Práca s pracovnou učebnicou(v triede používame učebnice autoriek R. Adame – O. Kováčiková)

Ukončenie záverečnej časti výkladu uzavrieme prácou s učebnicou, čítame si text Narodenie človeka. Pracujeme s metódou INSERT, žiaci sa žiaci učia triediť informácie. V texte si zapisujú znaky, ktoré znamenajú:

- ✓ Toto som vedel/a
- + Toto som nevedel/a
- ! Zaujímavá informácia

Energizér

Ciel': okysličenie mozgu

Realizácia:

Žiaci sú v priestore. Na pokyn učiteľa predvedú napr.:

- ako sedia tehotné mamičky
- ako sadajú tehotné mamičky
- ako vstávajú tehotné mamičky
- ako sa ohlási novorodenec, keď príde na svet
- ako rozpráva batola
- ako sa učia žiaci v škole
- ako chodia starí ľudia

Reflexia:

Ako ste sa cítili pri tejto aktivite?

Vedeli ste predviesť všetky úlohy?

Čo bolo pre vás najťažšie/najľahšie?

Aktivita: O troch grošoch

Ciel' activity: zdokonaľovať plynulosť v čítaní, rozvíjať čítanie s porozumením

Metódy: práca s textom, samostatná práca

Pomôcky: pracovný list s textom

Realizácia:

Motivácia – krátke rozprávanie o úctu detí k rodičom. Nasleduje hlasné čítanie textu, vysvetlenie neznámych slov. Pred tichým čítaním textu upozorníme žiakov na správny spôsob čítania - len očami, bez pohybu pier.

Porozumenie textu si overíme individuálnou prácou. (Príloha 6). Po ukončení nasleduje kvíz – učiteľ zadáva žiakom otázky z prečítaného textu, žiaci si značia odpovede. Nasleduje vyhodnotenie a celkové zhodnotenie tejto časti vyučovacieho bloku.

4. Aplikačné úlohy

Aplikačné úlohy sú napísané na plagáte a pripevnené na tabuli. Žiaci majú dostatočne dlhý čas, aby sa so znením úloh oboznámili. Po vyzvaní učiteľom sa zapíšu k úlohám, ktoré sú na výber.

Aplikačné úlohy sú zostavené podľa Gardnerovej teórie viacnásobných inteligencií.

Úlohy na výber:

1. Podčiarkni v texte O troch grošoch slová, ktoré sa spodobujú. Napíš ich v abecednom poradí. ☺ Úloha rozvíja *jazykovú inteligenciu*.
2. Vypočítaj slovné úlohy o rodine. (Príloha 7) Úloha rozvíja *logicko-matematickú inteligenciu*.
3. Nakresli návrh detskej izby. ☺ ☺ Úloha rozvíja *vizuálne-priestorovú inteligenciu*.
4. Vymysli a napíš vtipné rozprávanie bábätka v mamičkinom brušku (aspoň 8 viet). Píš v 1.osobe jednotného čísla. ☺ Úloha rozvíja *jazykovú inteligenciu*.
5. Zahraj scénu, v ktorej je v hlavnej úlohe mamička a novorodenec. ☺☺ Úloha rozvíja *pohybovú a interpersonálnu inteligenciu*.
6. Zaspievaj ľubovoľnú pieseň o niektorom členovi rodiny. Vytvor k piesni hudobný doprovod. ☺☺☺ Úloha rozvíja *hudobnú a interpersonálnu inteligenciu*.

Vysvetlivky: ☺ úlohu rieši žiak sám, ☺☺ práca v dvojiciach, ☺☺☺ práca v skupine(3 a viac členov)

Pred riešením úloh žiakom vymedzíme časový priestor (20 – 30 minút). Po vypracovaní nasleduje prezentácia.

5. Čo už viem

Po prezentácii opäť vytvoríme na koberci komunitný kruh. Sebahodnotením a hodnotením práce iných u žiakov rozvíjame komunikačné schopnosti, slovnú zásobu, zvyšuje sa ich sebavedomie. Hodnotenie vykoná aj učiteľ a za najlepšie podané výkony ocení žiakov detektívnym žetónikom, ktorý si žiaci nalepia do svojich detektívnych klobúkov.

Komentár k vyučovaciemu bloku, odporúčania pre prax:

Realizácia tohto vyučovacieho bloku ITV bola v znamení obáv, ako to všetko dopadne, nakoľko téma rozmnožovanie človeka je veľmi citlivá a pre niektorých možno aj tabu. Žiaci z rodín majú veľmi slabé poznatky, rodičia túto citlivú tému prenechávajú na školu. Snažila som sa preto voliť vhodné metódy a formy práce, ktoré sa celkom vydarili k vzájomnej spokojnosti. Myslím si, že žiaci 4.ročníka majú s témou s„Láska“ skúsenosti len na báze „páči sa mi ten/tá“. Pri výklade nového učiva „Rozmnožovacia sústava muža a ženy“ žiaci spočiatku cítili rozpaky, boli málo komunikatívny. Nenútila som ich však, aby nahlas vyjadrovali svoj názor. V časti vnútro maternicového vývoja žiakov veľmi zaujali obrázky, ktoré som im premietala z www.planetavedomosti.sk. Počas riešenia aplikačných úloh neboli problémy, žiaci pracovali s nadšením a svoje úlohy vedeli aj správne prezentovať. Menší problém sa vyskytol s časom, nakoľko je to dosť zaujímavá téma a zdržali sme sa v časti výkladu viac, ako bolo plánované.

3.3.3 Vyučovaci blok č.3

Mesačná téma: Tajomstvo živých organizmov

Tematická časť: V ríši zvierat

Názov bloku: Také, aj onaké

Integrované predmety: Prírodoveda, slovenský jazyk a literatúra, matematika, životné zručnosti

Kľúčové učivo

Pojmové kľúčové učivo: Vonkajšie znaky živočíchov a rastlín sú veľmi rôznorodé. Predstavujú určujúci faktor spôsobu ich života. Medzi živočíchmi a ich životným prostredím existujú vzájomné súvislosti a závislosti.

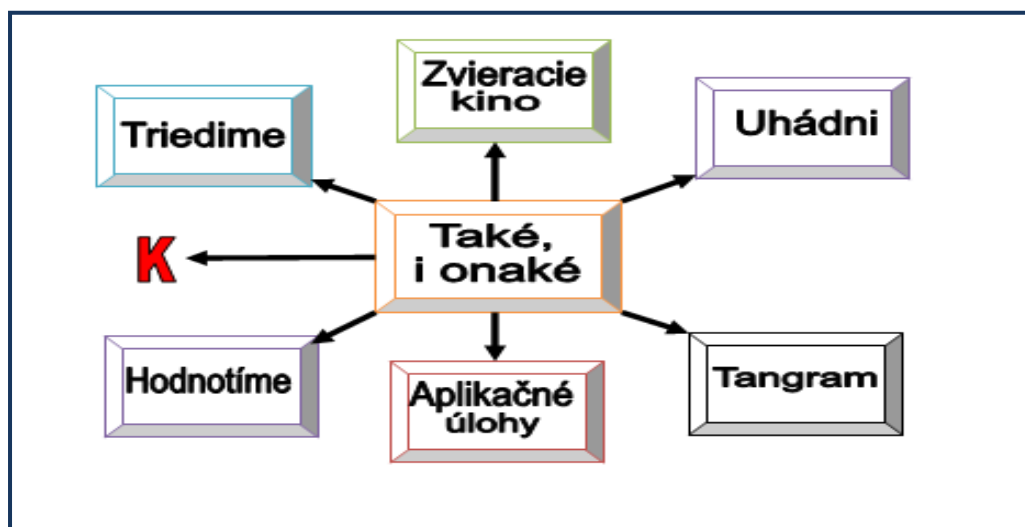
Vedomostné kľúčové učivo:

Živočíchky tvoria najväčšiu skupinu živých prírodnín. Bezstavovce sú živočíchky bez vnútornej kostry a chrbtice. Patrí sem hmyz, pavúkovce, mäkkýše, červy. Hmyz dýcha vzdušnicami a rozmnožuje sa vajíčkami. Stavovce majú chrbticu zloženú zo stavcov. Hlavné skupiny stavovcov sú: ryby, obojživelníky, plazy, vtáky, cicavce.

Štruktúra bloku:

1. Postup, inštrukcie pred začiatkom učenia

Na zadanie inštrukcií pred začiatkom učenia použijeme mapu mysle. Vysvetlíme jednotlivé časti, pričom žiaci majú priestor na otázky ohľadom celého dňa.

Obrázok 13 Mapa mysle 3

Prameň: vlastný návrh

1. Komunita

Žiaci sedia v komunitnom kruhu. Každý z nich má za úlohu povedať názov nejakého zvieratá, ktorým by chcel byť a prečo. Po ukončení tejto časti spoločne hľadáme možnosti, ako by sme mohli tieto zvierata roztriediť. Dopracujeme sa k záveru, že kritérii, podľa ktorých vieme triediť živočíchky, je veľmi veľa. Žiakov oboznámime, že počas tohto vyučovacieho bloku sa oboznámime s triedením živočíchov podľa toho, či vo svojom tele majú, alebo nemajú kostru. Žiaci dostanú tieto informácie aj na letáčiku (Príloha 8), ktorý im bude nápomocný v ich ďalšej práci. V závere si ho prilepia do zošita ako učebnú pomôcku.

Aktivita: Triedime - kde patrí?

Cieľ aktivity: roztriediť živočíchy na stavovce a bezstavovce

Metódy: práca v dvojiciach

Pomôcky: manipulačný atlas živočíchov

Realizácia:

Motivácia:

V kancelárii detektíva Bystroočka bol prievan a všetky kartičky v takmer vyriešenom prípade o tajomných živočíchoch mu rozfúkalo. Žiaci majú za úlohu v určenom čase pomôcť nešťastnému detektívi a roztriediť obrázky živočíchov na stavovce a bezstavovce. Môžu si pomáhať letáčikom, ktorý dostali v úvodnej komunite. Po ukončení nasleduje kontrola a reflexia.

Aktivita: Zvieracie kino

Cieľ aktivity: zhromaždiť poznatky na základe počutého a videného

Metódy: pozorovanie

Pomôcky: prezentácia v PowerPoint, dataprojektor, notebook

Realizácia:

Žiakom umocníme poznatky o triedení živočíchov na stavovce a bezstavovce tak, že im premietneme prezentáciu na danú tému. Na prípravu prezentácie môžeme využiť obrázový materiál na www.datakabinet.sk, www.planetavedomosti.sk, alebo využiť širokú škálu prezentácií na www.zborovna.sk.

2. Výklad učiva, objavné, problémové učenie

Aktivita: Sme jedna skupina

Cieľ aktivity: spoznať jednotlivé skupiny stavovcov, vzájomne ich porovnať, pomenovať zástupcov jednotlivých živočíšnych skupín

Metódy: INSERT,

Pomôcky: pracovná učebnica, obrázky zvierat

Realizácia:

Na tabuli máme pripravené obrázky- kapor obyčajný, skokan zelený, užovka obyčajná, lastovička obyčajná, delfín skákavý. Žiaci majú uhádnuť, čo majú tieto živočíchy spoločné (patria medzi stavovce). Oboznámime ich ďalej s tým, že každý zástupca stavovcov, ktorého vidia na obrázkoch, patrí do inej skupiny. Pod každý obrázok pripevníme správnu kartičku s názvom (ryby, obojživelníky, vtáky, plazy, cicavce). Nasleduje výklad učiteľa.

Práca s pracovnou učebnicou(v triede používame učebnice autoriek R. Adame – O. Kováčiková)

Ukončenie záverečnej časti výkladu uzavrieme prácou s učebnicou, čítame si text Stavba tela živočíchov. Aplikujeme metódu INSERT, žiaci sa žiaci učia triediť informácie. V texte si zapisujú znaky, ktoré znamenajú:

- ✓ Toto som vedel/a
- + Toto som nevedel/a
- ! Zaujímavá informácia

Energizér

Cieľ: okysličenie mozgu

Realizácia:

Žiaci sú v priestore. Na pokyn učiteľa napodobňujú charakteristický pohyb daného živočícha. Napr. žaba, zajac, orol, bocian, užovka, sliepka, pes, medveď, kapor...

Reflexia:

Ako ste sa cítili pri tejto aktivite?

Vedeli ste si vybaviť pohyb každého živočícha?

Čo bolo pre vás najťažšie/najľahšie?

Aktivita: Tangram

Cieľ aktivity: rozvíjať logické myslenie, zdokonaľovať životnú zručnosť trpezlivosť

Metódy: samostatná práca

Pomôcky: farebný papier, nožnice

Realizácia:

Žiaci pracujú samostatne. Ich úlohou je vytvoriť a rozstrihať Tangram (Príloha 9) a vytvoriť z nich obrázky podľa predlohy. Vyberú si z tých, ktoré patria do ríše zvierat - pes, ryba, rak, kohút, kačka, hus. Po vytvorení ich zatriedia medzi stavovce alebo bezstavovce. Rýchlejší žiaci môžu vytvárať aj iné obrázky

3. Aplikačné úlohy

Aplikačné úlohy sú napísané na plagáte a pripevnené na tabuli. Žiaci majú dostatočne dlhý čas, aby sa so znením úloh oboznámili. Po vyzvaní učiteľom sa zapíšu k úlohám, ktoré sú na výber.

Aplikačné úlohy sú zostavené podľa Gardnerovej teórie viacnásobných inteligencií.

Úlohy na výber:

1. Prečítaj si pozorne text o bezstavovcoch. Prerozprávaj ho vlastnými slovami spolužiakom. (Príloha 10) ☺ Úloha rozvíja *jazykovú inteligenciu*.
2. Prečítaj si graf, zapíš (vzostupne) do tabuľky údaje o jednotlivých skupinách ohrozených stavovcoch. (Príloha 11) ☺ Úloha rozvíja *logicko-matematickú inteligenciu*.
3. Postav z lega 2 stavovcov a 2 bezstavovcov. ☺☺ Úloha rozvíja *priestorovú a interpersonálnu inteligenciu*.
4. Pomocou pohybu a bez slov predved' 6 živočíchov (3 stavovcov a 3 bezstavovcov) ☺ Úloha rozvíja *pohybovú inteligenciu*.
5. Zaspievaj ľubovoľnú pieseň o niektorom stavovcovi. Vytvor k piesni hudobný doprovod. ☺☺☺ Úloha rozvíja *hudobnú inteligenciu*.

Vysvetlivky: ☺ úlohu rieši žiak sám, ☺☺ práca v dvojiciach, ☺☺☺ práca v skupine (3 a viac členov)

Pred riešením úloh žiakom vymedzíme časový priestor (20 – 30 minút). Po vypracovaní nasleduje prezentácia.

5. Hodnotenie

Po odprezentovaní prác žiaci vytvoria komunitný kruh a vedieme s nimi záverečný rozhovor.

Možné otázky:

- Čo ste sa dnes nové dozvedeli?
- Ktorá časť z mapy dňa vás najviac zaujala?
- Ako ste sa dnes cítili?

- Ako sa ti pracovalo?
- Čo by si urobil nabudúce ináč?
- Ako by si sa ocenil ty sám?
- Koho v triede by ste chceli oceniť za dnešnú prácu?

Komentár k bloku, odporúčania pre prax:

Vyučovacie bloky ITV na tému „Živočíchy“ patria zo strany žiakov medzi veľmi obľúbené. Hlavným cieľom tohto bloku bolo vysvetliť a opísať žiakom delenie živočíchov podľa kritéria, či majú alebo nemajú v svojom tele kostru. Počas jednotlivých aktivít žiaci spoznali, že kritériá, podľa ktorých by sme mohli živočíchy triediť, je oveľa viac. Žiakom zaujalo aj vizuálne spracovanie, či doplnenie k téme. Takmer vždy sa snažím pripraviť si pre ne aj nejakú pútavú prezentáciu, prípadne vyhľadať na internete a sprostredkovať. Spolu s náučným textom umocnia trvalosť nového učiva.

Samostatná práca prebiehala plynulo a bez ťažkostí. Ak mali žiaci s nejakou úlohou problém, vedeli vyhľadať pomoc u spolužiakov. Rezervy sa vyskytli pri aplikačnej úlohe č.1, nakoľko tento text bol náučný a obsahoval veľmi veľa nových informácií. Žiaci mali problémy aj v správnom vyjadrovaní sa, volením správnych štylistických väzieb a slovných konštrukcií. Ciele vyučovacieho bloku boli splnené, s prácou žiakom som bola spokojná.

ZÁVER

Aplikácia ITV/VEU vo výchovno-vzdelávacom procese prináša pre žiakov veľa pozitív. Rozvíja ich tvorivé schopnosti, podporuje učebnú motiváciu, pozitívne ovplyvňuje vzťah k učeniu, k učebným predmetom, umožňuje zmierňovanie pôsobenia školských stresogénnych faktorov a aktívne pôsobí na zlepšovanie sociálnej atmosféry v triedach. Hlavným faktorom inovačného programu je tematická integrácia, ktorá umožňuje celistvé vnímanie a chápanie sveta, využíva výhody zážitkového učenia. Ide o vnútropredmetovú integráciu vzájomne súvisiaceho učiva, alebo integráciu vyučovacieho obsahu dvoch či viacerých predmetov v tematickom vyučovacom bloku. Integrácia vyučovacích obsahov vychádza zo zjednocujúcej témy a dáva do vzájomnej súvislosti rôzne učivá predmetu, či predmetov.

Podrobne spracované vyučovacie bloky v tejto práci poukazujú na vhodnosť a účelnosť integrovania predmetov do tematických celkov, ktoré poskytujú žiakom prirodzené podmienky pre získavanie poznatkov a zručností. Učenie je zmysluplné, prepojené so skutočným životom, výchovno-vzdelávací proces poskytuje príležitosti pre možnosť výberu úloh, činností a aktivít. U žiakov sa zámerne rozvíja tvorivosť a cielene sú rozvíjané sociálne a osobné kompetencie. Uplatňuje sa spolupráca a kooperatívne učenie. Na vyučovaní sa poskytuje osobná a vyvážená spätná väzba. Pri hodnotení sa zdôrazňuje dosahovanie osobného pokroku.

ITV môže byť jedným z prostriedkov systémovej zmeny výchovno-vzdelávacej sústavy v zmysle demokratizácie a humanizácie. Tento model reaguje na požiadavky na vzdelávanie súčasnosti i budúcnosti. Učitelia využívajú inovačné stratégie na vytváranie prostredia pre efektívne učenie. Žiaci získavajú vedomosti v súlade s rozvojom ich osobnosti. Rodičia tento program hodnotia ako vysoko efektívny a tí, ktorých detí tento program absolvovali, by ho znova uprednostnili pred klasickým vyučovaním. V procese učenia sú zvýraznené sociálne, demokratické a všeludské hodnoty.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BAGALOVÁ, L.; BADINKOVÁ, I.; ČERNÁ, E., 1996. Integrované tematické vyučovanie : Metodické materiály ITV pre 2. a 3. ročník ZŠ. Bratislava: Faber. 2000. ISBN:
2. KOVALIKOVÁ, S., OLSENOVÁ, K. 1996. Integrované tematické vyučovanie– Model. Bratislava : Faber. 1996. ISBN 80-967492-6-9
3. ZELINA, M. 2000. Alternatívne školstvo. Bratislava : Iris. 2000. ISBN 80-88778-98-0

Internetové zdroje

1. Asociácia Susan Kovalikovej: Vzdelávanie pre 21.storočie na Slovensku. [online].[cit. 10.4.2014]. Dostupné na www:: <http://www.ask21.sk>
2. Integrované tematické vyučovanie rozvíja kľúčové kompetencie. Portál MŠ SR Moderná škola. [online]. [cit. 10.4.2014]. Dostupné na www: <http://www.modernaskola.sk/directories/file-upload/dolezite/reformy/ITV.doc>
3. Štátny vzdelávací program – ISCED 1. [online]. [cit. 10.4.2014]. Dostupné na www: <http://www.statpedu.sk>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Grafické spracovanie celoročnej témy

Príloha 2 Pracovný list 1

Príloha 3 Pracovný list 2

Príloha 4 Pracovný list 3

Príloha 5 Pracovný list 4

Príloha 6 Pracovný list 5

Príloha 7 Pracovný list 6

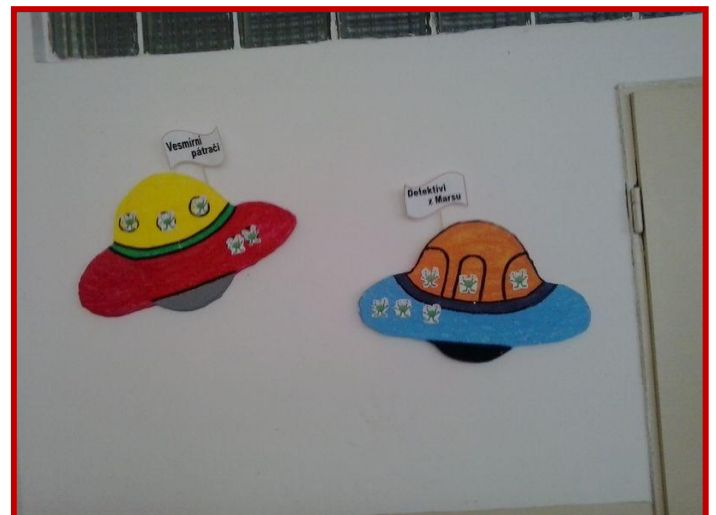
Príloha 8 Pracovný list 7

Príloha 9 Pracovný list 8

Príloha 10 Pracovný list 9

Príloha 11 Pracovný list 10

Príloha 1 Grafické spracovanie celoročnej témy

Nájdí v osemsmierovke názvy planét a zorad' ich podľa abecedy.

Z	W	S	A	T	U	R	N	M	O
C	X	V	E	F	B	N	V	E	R
B	U	E	M	A	C	Z	J	R	I
S	Q	N	S	G	K	E	R	K	F
O	O	U	Z	M	Z	M	F	Ú	C
S	J	Š	P	S	O	W	E	R	L
V	H	A	E	T	U	U	R	Á	N
J	U	P	I	T	E	R	X	B	W
J	I	L	D	M	A	R	S	H	K
N	E	P	T	Ú	N	G	O	J	K

.....

.....

.....

.....

.....

Prameň: vlastný návrh

Vesmírna turistika

Začala s ňou americká spoločnosť Space Adventures, a prvým vesmírnym turistom bol americký podnikateľ Dennis Tito, ktorý sa dostal až na medzinárodnú vesmírnu stanicu ISS. Výlet ho vtedy vyšiel na 20 miliónov dolárov. Odvtedy sa do vesmíru dostali ďalší štyria cestovatelia, ktorí mohli našu planétu vidieť zhora.

Ďalšie spoločnosti sa tiež snažia o vesmírnu turistiku, no dalo by sa to nazvať len ako dotyk s vesmírom. Nešlo by totiž o let k vesmírnej stanici ISS, ani o let na obežnej dráhe Zeme. Vesmírna loď by totiž turistov vyniesla „len“ do výšky 100 kilometrov, kde sa vesmír začína.

Štyri roky pracovali tímy vedcov v hangároch Mojavskej púšte na prísne tajnom projekte komerčnej vesmírnej loďe. Pred rokom predstavili materskú loď WhiteKnightTwo, z ktorej sa odpojí raketa – vesmírne lietadlo, SpaceShipTwo, a vynesie 8 pasažierov na okraj vesmíru.

Vesmírne lietadlo má hybridný motor, ktorý spaľuje pevné aj kvapalné palivo, a má aj dostatok okien pre dobrý výhľad. Let však bude krátky – trvať má dve a pol hodiny. Tí, čo čakajú hlavne na beztiažový stav si asi neprídu na svoje, pretože bude trvať len 6 minút. No napriek všetkému si už letenku kúpilo takmer 300 budúcich vesmírnych turistov. Dva a pol hodinový výlet ich tak vyjde na 200 tisíc dolárov.

Vesmírny hotel

Barcelonská spoločnosť Galactic Suite ponúka omnoho viac. Jej plány sú v skutočnosti odvážne – zriadiť prvý vesmírny hotel na obežnej dráhe Zeme. Bude to však najdrahší hotel „v celom šírom vesmíre“. Tri noci, ktoré záujemca vo vesmírnom hoteli strávi, ho vyjdú na 3 milióny eur!

Za takúto sumu však čaká vesmírnych turistov neskutočná dovolenka okolo sveta. Hotel obehne okolo Zeme za 80 minút, no za takkrátky čas uvidia turisti neopakovateľné divadlo. Počas jedného dňa totiž budú svedkami až 18 východov Slnka. Pred samotnou trojdňovou dovolenkou však musia všetci zájemcovia stráviť osemtyždňový náročný tréningový program na jednom z ostrovov v Karibskom mori – čo je už samozrejme započítané vo „vstupnom“ do vesmíru.

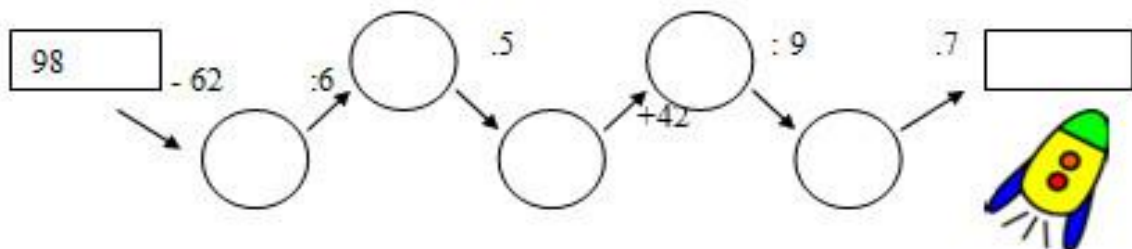
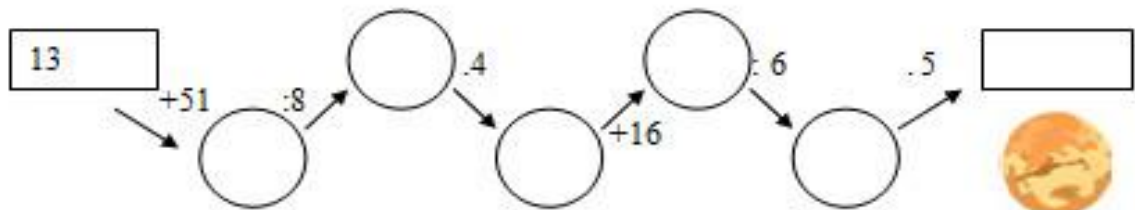
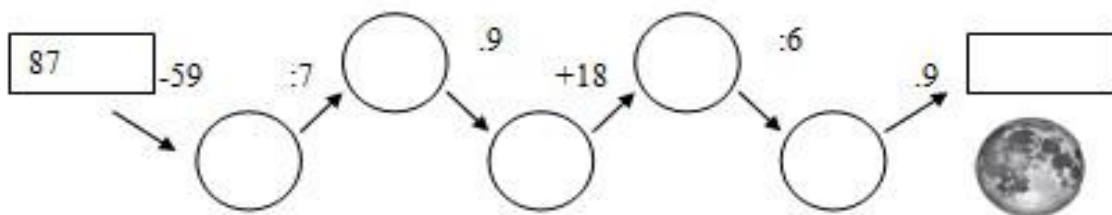
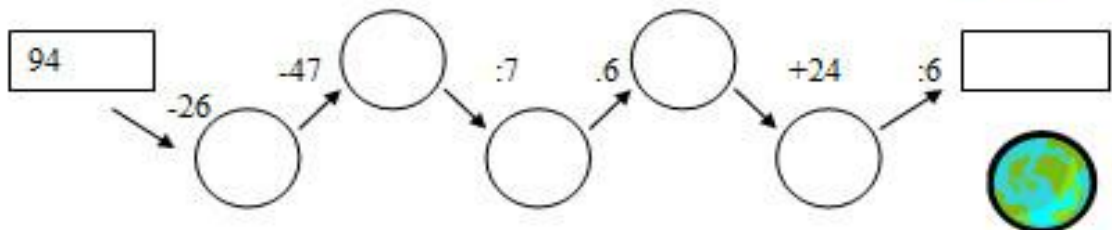
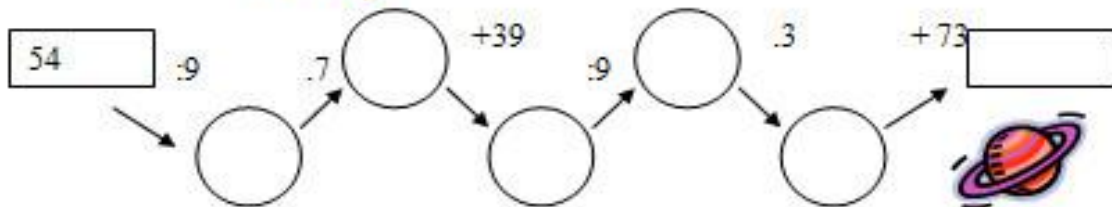
Najdrahší hotel vo vesmíre bude mať tri dvoj lôžkové izby, takže naraz v ňom bude bývať „až“ 6 ľudí. Vesmírni turisti budú počas pobytu v beztiažovom stave, no aj napriek tomu sa spoločnosť Galactic Suite bude snažiť, aby bol hotel komfortný. Turisti v hoteli zažijú aj netradičné sprchovanie, kedy v kúpeľni majú lietať vodné bublinky.

rozhodne aj pre akcie v štýle „last minute“, a na svoje si prídu aj iní nadšenci. Vesmírny hotel „otvára“ pre turistov svoje okná dokorán.

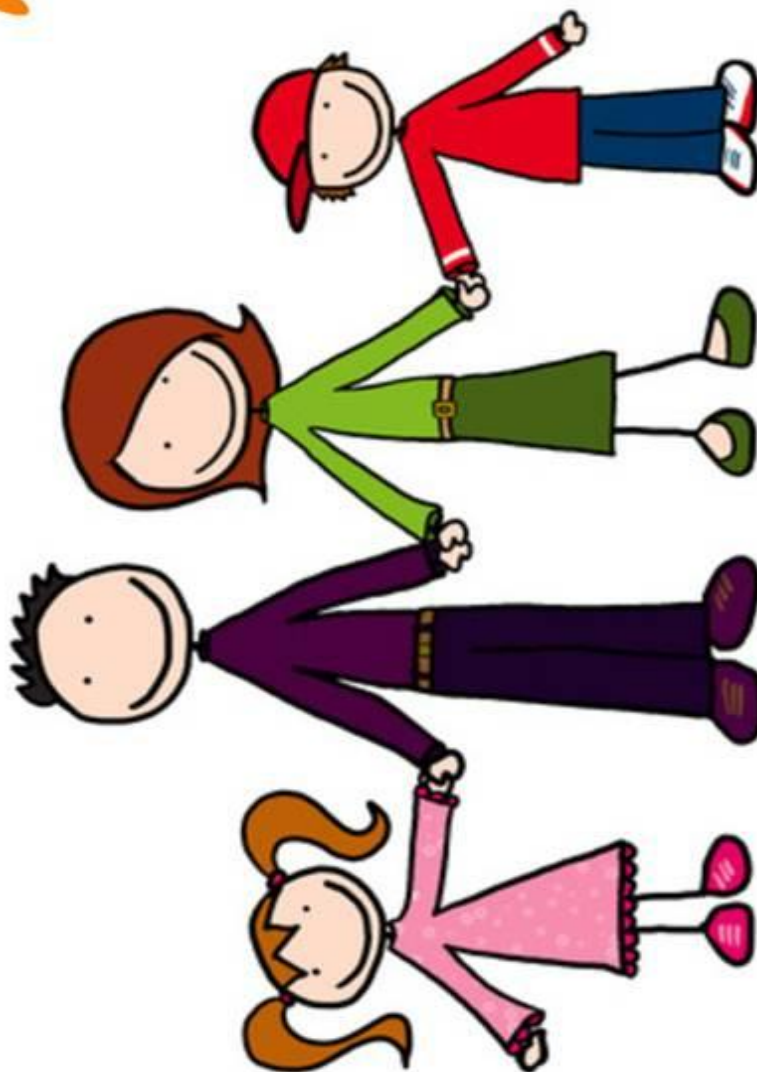
REĽAZOVKY ODMARŤANKA

Prameň: vlastný návrh

**Láska medzi mojou mamou a otcom
bola príčinou môjho vzniku.**

Prameň: vlastný návrh

O troch grošoch

Kopal raz jeden chudobný človek pri hradskej ceste priekopy. Šiel po tej ceste kráľ a opýtal sa chudobného človeka:

"Povedzže mne ty, môj drahý, akú máš plácu na deň za túto ťažkú robotu?"

"Ha, najjasnejší kráľu, ja mám na deň tri groše."

Zadivil sa kráľ nad tým a opýtal sa ho, ako môže na tých troch grošoch vyžiť.

"Jaj, Vaša Jasnosť, čoby len vyžiť, to by ešte bolo ľahko; ale ja z tých troch grošov prvý vraciam, druhý požičiavam a na tom treťom sám žijem." Ale tu veru kráľ nerozumel.

"Nuž, najjasnejší pane," povie chudobný človek, "to je takto! Chovám si otca už starého a nevládneho, tomu vraciam; bo on ma vychoval. Ale chovám i jedného malého syna: tomu požičiavam, aby mi vrátil, keď ostariem sa. A na treťom groši aj sám potrebujem žiť."

"No dobre, keď je tak," zaradoval sa kráľ. "Vidíš, môj drahý, ja mám doma dvanástich radcov a čím väčšiu im plácu dávam, tým väčšmi ponosujú sa mi, že nemajú z čoho žiť a troviť. Teraz im ja dám túto hádku, čo si mi ty povedal. Ale ak by prišli k tebe pýtať sa, nepovedzže im, čo to znamená, - pokým len môj obraz neuvidíš."

Ako to dopovedal, daroval ešte sedliakovi za hrst dukátov a odišiel domov. Len čo došiel, dal zavolať tých dvanástich radcov pred seba:

"Vy," povedá im, "čo na toľkých peniazoch nemôžete vyžiť; jesto tu v krajine jeden človek, ktorý má na deň tri groše a ešte aj z tých jeden vracia, druhý požičiava a iba na tom treťom sám žije - predsa statočne vyžije. Teraz, keď ste múdri, povedzte mne vy, ako je to možno?" Pobrli sa slávni radcovia s ovesenými nosmi domov a zasadli do rady, čo ako by to bolo. Na tretie ráno mali už postaviť sa pred kráľa a ešte nevedeli rozlúštiť hádanku. I vyhládali toho človeka a dostavili sa k nemu. Prosbou, hrozbou, zle, nedobre dotierali doňho, aby im povedal, ako je to s tými tromi grošmi. Ale on veru nezľakol sa ich. Rozpovedal kráľovský rozkaz a že ešte ak by mu kráľov obraz ukázali.

Pokúsili sa aj o to ostatné: Nasľubovali mu hory, doly; navláčili mu veľa peňazí, že ved' už aj bez kráľovej milosti má na čom žiť, aby im tú vec len rozpovedal. Ale on nič! Iba keď už peniaze naozaj na hrbu nosili a on už dosť navysmieval sa im, že takí múdri páni nevedia si porady, vtedy vytiahol z vrecka jeden z tých dukátov, čo mu kráľ podaroval a riekol:

"No vidíte, tuná je kráľov obraz, sám mi ho podaroval, vidím ho dobre; nemám čo obávať sa, že by som prestúpil kráľov rozkaz. A tak vám čo chcem, vyjaviť môžem." - A vyjaval im hádku!

Tu potom na tretí deň radcovia ľahko rozprávali s kráľom, keď im chudobný človek svojho rozumu požičal. Ale aj kráľ zavoňal, čo je vo veci; lebo dal zavolať chudobného človeka a opýtal sa ho:

"Povedzže mne ty, ako je to, že si ty ináč statočný človek a teraz predsa previnil si sa proti môjmu kráľovskému rozkazu?"

"Neprevinil som sa, najjasnejší kráľu, lebo som mlčal ako kameň, kým som nevidel váš spravodlivý obraz. Tu ho mám ešte aj teraz, sami ste mi ho darovali" - a vytiahol dukát s obrazom kráľovým a rozpovedal mu všetku príhodu s tými dvanástimi, i ako hrozili i prosili, i nada-rúvali sa mu, i ako on navysmieval sa im.

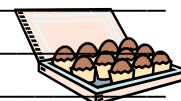
"No," povedal na to kráľ, "keď si ty taký múdry, že ty viac rozumu máš ako moji dvanásti radcovia, nebudeš ty viac priekopy kopať, ale budeš ako veľký pán v mojom dvore prebývať a vedľa mňa v rade zasadať."

"A vy?" - to zas k tým radcom hovoril. - "Či sa vy nehanbíte? Čože, akože teraz s vami? - Vám nielenže platy nepovýšim, ale vám ešte aj z toho utiahnem, čo máte!"

Neprišli tí viacej kráľa o plácu unúvať.

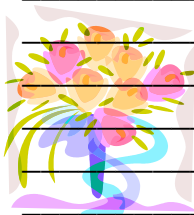
1. Vypočítaj

Keď sa otecko dozvedel od mamičky, že budú mať bábätko, jeho radosť bola ohromná. Kúpil mamičke bonboniéru, v ktorej bolo 56 cukríkov. Boli uložené v 8 radoch. Koľko cukríkov bolo v každom rade? /Zápis, výpočet, odpoveď/.

2.

Otecko kúpil mamičke aj kvety. V kytici bolo 7 červených a 2-krát viac ružových ruží. Koľko ruží bolo v kytici spolu? /Zápis, výpočet, odpoveď/.

2.

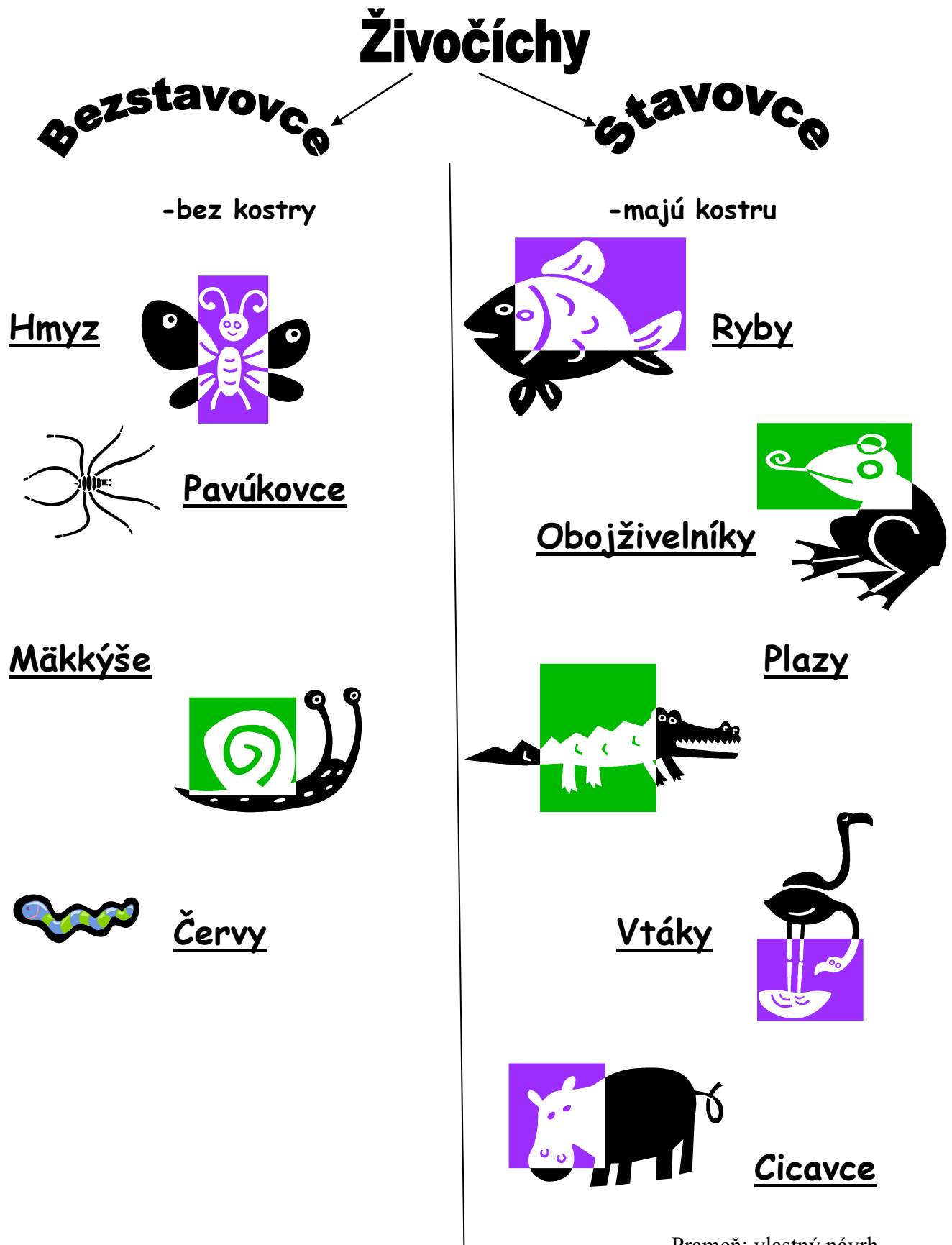
Otecko a mamička sa tešia na bábätko dlho. Kúpili mu kočík za 185€, výbavičku za 95€ a hygienické potreby za 69€. Koľko eur minuli na nákup?

Aké meno pre bábätko by si im poradil/a/?

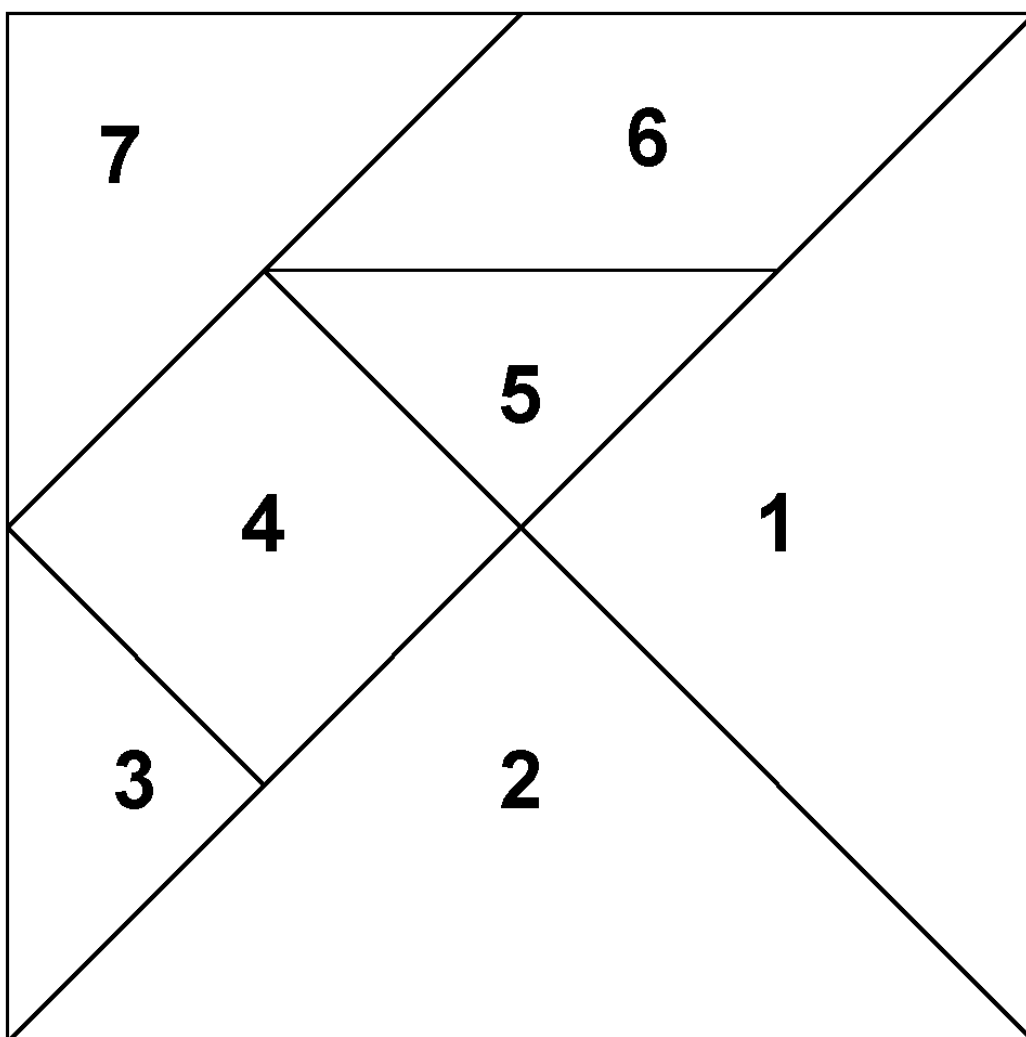
Hodnotenie:

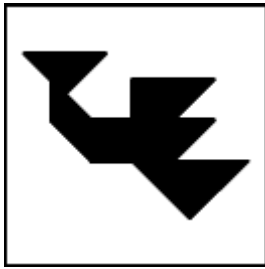
Prameň: vlastný návrh

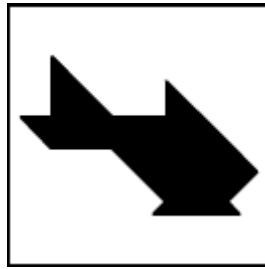
Tangram

Tangram je logická hra, ktorá sa pochádza z Číny. Skladá sa zo siedmich základných častí, z ktorých musíte poskladať rôzne tvary. Takúto hru ľahko môžete vytvoriť aj sami. Ak máte už svoj tangram, môžete skúsiť poskladať z neho nasledovné tvary. Pri skladaní musíte vždy použiť všetkých sedem častí.

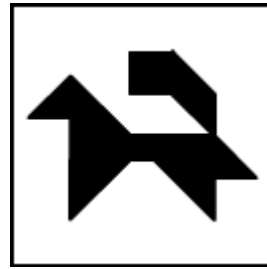

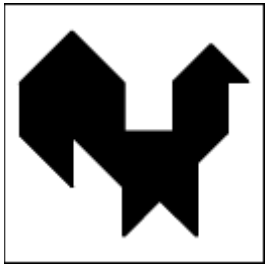
rak

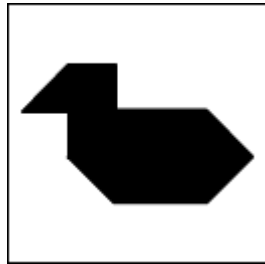
ryba

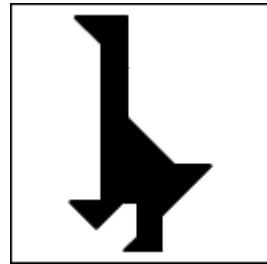
pes

kohút

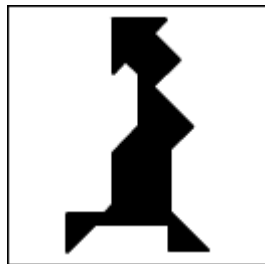
kačka

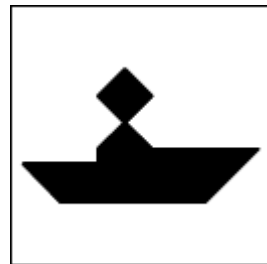
hus

bežec

číňanka

člověk v člně

Pramen: internet

Čítanie o hmyze

Čo je hmyz ?

Hmyz je najúspešnejšou skupinou živočíšnej ríše. Vyznačuje sa obrovskou prispôsobivosťou, pretože žije všade - na súši, vo vzduchu i vo vode. To znamená, že hmyz sa vyskytuje od vyprahlých púští až po zasnežené končiare hôr a ľadové jazerá. Vďaka svojim drobným rozmerom sa hmyz môže uchytiť aj na veľmi malom mieste. Hmyz patrí k bezstavovcom - nemá chrbticu. Hmyz v rámci skupiny bezstavovcov patrí medzi článkonožce. Hmyz sa v líši od ostatných článkonožcov tým, že má iba 6 nôh.

Najstarší hmyz

Najstarší predstavitelia okrídleného hmyzu poletovali po močaristých džungliach pred viac ako 300 miliónmi rokov. Skameneliny pochádzajúce z tohoto obdobia svedčia o tom, že niektoré druhy - ako vážky a šváby sa veľmi podobali dnes žijúcim druhom. Väčšina skamenelín hmyzu však predstavuje skupiny, ktoré už dávno vymreli. Niektoré druhy mali veľké krídla s rozpätím až 70 cm, ktoré im však neumožňovali rýchly let.

Chrobáky

Dnes je známych aspon 300 000 druhov chrobákov. Živia sa akýmkoľvek druhom rastlín a živočíchov. Všetky chrobáky sa vyvíjajú úplnou premenou. Z vajíčok sa liahnu malé larvy, z ktorých sa niektoré živia a rastú aj niekoľko rokov, kým sa zakuklia a vyrastú z nich dospelí jedinci. V celej ríši hmyzu sú chrobáky najlepšie obrnené. Tvrdé predné krídla sa uprostred tela vzájomne dotýkajú, aby zakryli a chránili jemnejšie zadné krídla, ktoré sa používajú na lietanie.

Maskovanie

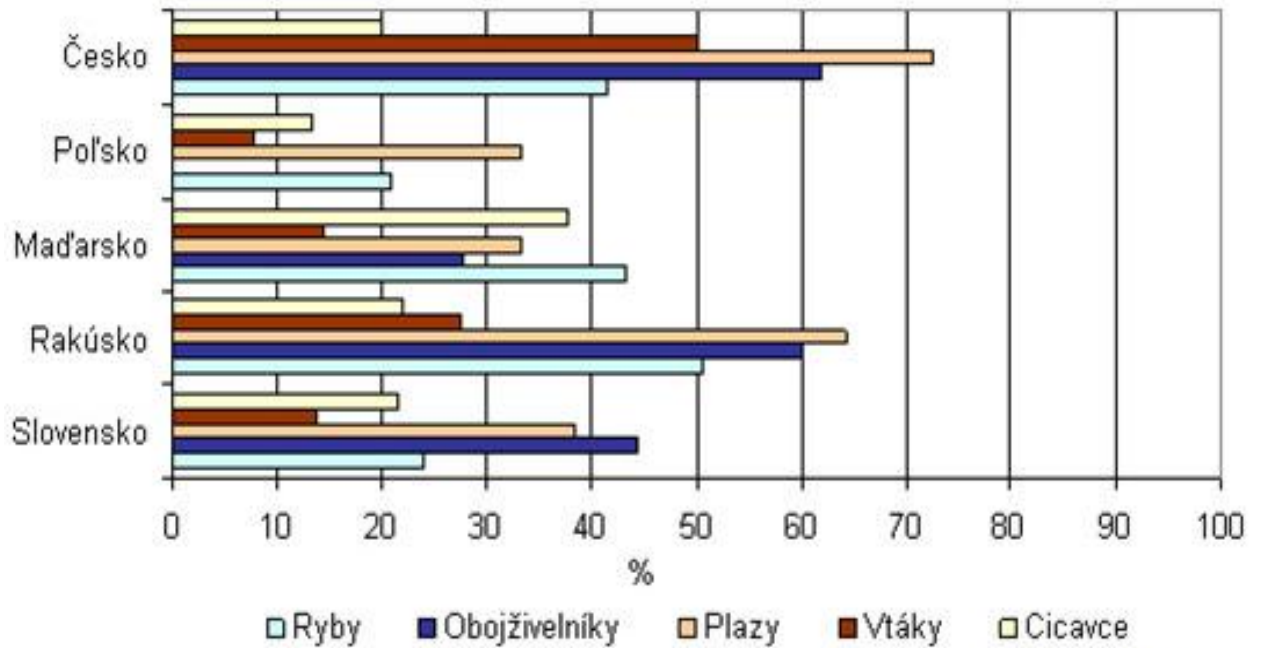
Hmyz sa stáva korisťou mnohých iných živočíchov. Bez hmyzu by netopiere asi neprežili a polovica vtákov by pravdepodobne zahynula hladom. Aj žaby, jašterice a aligátory si pochutnajú na hmyze, podobne ako piskory a vačice. Veľa hmyzu sa živí inými druhmi a v niektorých krajinách ich jedia dokonca aj ľudia. Keďže hmyz má mnoho nepriateľov, vyvinulo sa mnoho prostriedkov ako sa maskovať pred nepriateľom. Niektoré druhy majú na krídlach škvrny alebo inú kresbu aby mohli splynúť s kôrou stromov. Iné druhy sa zase stavbou tela podobajú na drobné vetvičky alebo listy, takže potenciálny nepriateľ si ich málokedy všimne.

Prameň: internet

Prečítaj si graf. Zapiš do tabuľky poradie (vzostupne) ohrozených stavovcov.

Porovnanie ohrozenosti stavovcov vo vybraných štátoch (%)

Zdroj: OECD

RYBY	OBOJŽIVELNÍKY	VTÁKY	PLAZY	CICAVCE

Prameň: internet, vlastný návrh